JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
ZEMĚDĚLSKÁ FAKULTA

Studijní program: B4131 Zemědělství
Studijní obor: Trvale udržitelné systémy hospodaření v krajině
Katedra: Katedra rostlinné výroby a agroekologie
Vedoucí katedry: prof. Ing. Vladislav Čurn, Ph.D.

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Ochrana přírody, hospodaření a kvalita života obyvatel ve velkoplošných chráněných územích v historických a kulturních souvislostech – příklad CHKO a Biosférické rezervace Třeboňsko.

Vedoucí bakalářské práce: Doc. RNDr. Jaroslav Boháč, DrSc.

Autor: Barbora Šiftová

České Budějovice, duben 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma:

Ochrana přírody, hospodaření a kvalita života obyvatel ve velkoplošných chráněných územích v historických a kulturních souvislostech – příklad CHKO a Biosférické rezervace Třeboňsko vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce na základě vlastních zjištění a za použití pramenů uvedených v přiloženém seznamu použité literatury

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 13.4.2012

Barbora Šiftová

Abstrakt

Šiftová B.., 2012: Konflikt mezi ochranou přírody, hospodařením a kvalitou života v CHKO (příklad CHKO Třeboňsko a Biosferická rezervace Třeboňsko

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Fakulta zemědělská. Katedra rostlinné výroby a agroekologie. Bakalářská práce, 50 stran.

Bakalářská práce se zabývá konfliktem mezi ekonomickým rozvojem na Třeboňsku, požadavky místních obyvatel na kvalitu života a ochranou biodiverzity. Úvod je věnován vysvětlení a přiblížení téma a zdůraznění jeho aktuálnosti. Část práce představuje vypracovaná literární rešerše na téma CHKO Třeboňsko – problém biodiverzity, hospodářského rozvoje a života lidí. Řešena je zde i otázka rozvoje cestovního ruchu a všeobecného rekreačního využití této oblasti. Hlavní část je věnována terénnímu šetření mezi obyvateli CHKO a vyhodnocení výsledků tohoto šetření. V závěru práce jsou specifikovány konkrétní problémy území (konflikty projektů s režimem CHKO), které se v současnosti řeší či budou v nebližší době řešeny a jsou zde také předloženy návrhy na jejich řešení či prevenci.

Výsledkem práce je zjištění, že oblast CHKO Třeboňsko má do budoucnosti perspektivu uchovat si současnou přírodní a krajinnou hodnotu. Státem určené orgány však musí bez výjimek plnit svou funkci, danou jim zákonem. Řešit je nutno přednostně zásadní delikty jako je nedodržení rozhodnutí správního orgánu. Ty se podle vyjádření místních obyvatel dnes na území CHKO dějí a nejsou řádně postihovány. Je potřebné, aby ochrana přírody v budoucnosti oslovila výrazně větší část místního obyvatelstva. Je úkolem správy CHKO, odborů ochrany životního prostředí, dobrovolných organizací a erudovaných jednotlivců, aby mezi veřejností bylo dostatek po odborné stránce pravdivých informací. V odpovědích jednotlivých respondentů se pak objevuje i celkové znechucení ze současného stavu společnosti v České republice. Snahou této práce je pak poukázat na to, že i relativně vzdělaní lidé mají problém se v pojmu ochrana přírody a krajiny orientovat. A to by se mělo do budoucna změnit. Pokud, díky zde uvedeným zjištěním, dojde alespoň v jednom případě k zvýšení zájmu veřejnosti o konkrétní ochranářský problém a jeho účelnému a smysluplnému vyřešení, pak měla tato práce smysl a z mého pohledu splnila svůj účel.

Klíčová slova: hospodaření a kvalita života obyvatel ve velkoplošných chráněných územích, ekonomický rozvoj, turistický ruch, trvale udržitelný rozvoj, Chráněná krajinná oblast a Biosférická rezervace Třeboňsko.

Abstract

Štiftová B., 2012: Conflict between the preservation of nature, agriculture and quality of life in Protected Landscape Parks [further abbreviated as 'PLP'] (example of PLP Třeboňsko and Biospheric Reserve Třeboňsko)

University of South Bohemia in České Budějovice, Faculty of Agriculture, Department of Plant Production and Agro-ecology. Baccalaureate dissertation, 50 pages.

The dissertation deals with the conflict between economic growth in the Třeboňsko region, the requirements of the local population in regards to quality of life, and the preservation of biodiversity. The introduction is dedicated to explaining and approximating the topic and to emphasising its significance. A detailed literary research study presents a part of the work, with the title "PLP Třeboňsko – issues of biodiversity, economic growth and human habitation". Also tackled here is the question of the development of tourism and general recreational activities in the area. The body of the dissertation is appropriated to research on the ground amongst the population of the PLP and an evaluation of the results of this investigation. The conclusion of the work specifies particular problems facing the area (conflicts between development projects and the agenda of the PLP administration), which are currently being handled or are likely to in the foreseeable future, and also presents suggestions as to how they may be solved or prevented.

The result of the dissertation is the realisation that the region of PLP Třeboňsko has the potential to retain its contemporary natural and scenic value into the future. State-mandated institutions must however fulfil their legally binding roles and functions without exception. It is necessary to prioritise the resolution of such basic transgressions as is failure to uphold the ordinance of an administrative authority. According to the testimony of the local population, these are nowadays taking place in the PLP and are not subject to due recourse. It is imperative that the sentiment of environmental protection reach out to a majority of the local population in the future. It is a duty and obligation of the administration of the PLP, the Environmental Protection Unions, charitable organisations and erudite individuals, to ensure that the general public have sufficient access to scientifically accurate information. The answers of individual respondents further revealed a general feeling of alienation towards the current state of society in the Czech Republic. The aim of this dissertation is to highlight the fact that even relatively educated individuals struggle to find their bearings among the issues of environmental protection and landscape preservation. This, I believe, should be a future aim of change. If, as a result of the findings published here, at least one case of increased public interest in a concrete environmental protection issue arises and, consequently, the issue is purposefully and sensibly resolved, then this dissertation was meaningful and, from my perspective, fulfilled its purpose.

Key terms: Economics and quality of life in large protected areas, economic growth, tourism, sustainable development, Protected Landscape Park, Biospheric Reserve Třeboňsko.

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce panu Doc. RNDr. Jaroslavu Boháčovi, DrSc., za spolupráci, cenné odborné rady a náměty při zpracování této problematiky.

Ráda bych také poděkovala všem přednášejícím Jihočeské univerzity, za jejich obdivuhodnou práci.

Barbora Šiftová

OBSAH

1. Úvod a cíle práce ……...…. 9

2. Přírodní, kulturní a estetické hodnoty krajiny a historie území ……...…. 10

2.1 Charakteristika území CHKO Třeboňsko

2.2 Klimatické podmínky

2.3 Obyvatelstvo, demografický a ekonomický vývoj

2.4 Historický přehled přírodního a kulturního vývoje oblasti

3. Současná situace s ochranou přírody CHKO Třeboňsko v souvislosti s rozvojem hospodářství a životem místních obyvatel ……. 14

3.1 Zonace CHKO Třeboňsko

3.2 Rostliny a živočichové

3.3 Věda a výzkum v CHKO Třeboňsko

3.4 Hospodářská činnost v CHKO Třeboňsko

3.4.1 Zemědělství

3.4.2 Lesnictví

3.4.3 Rybářství

3.4.4 Průmysl a tradiční výroba

3.4.5 Těžba surovin

3.5 Parametry nastavení ochrany přírody v ČR a jejich aplikace v CHKO

3.5.1 Statut chráněné krajinné oblasti

3.5.2 Integrovaný management území

3.6 Vliv přírodních zdrojů a krajiny na hospodářský růst a trvale udrž.rozvoj

3.6.1 Faktický příklad přímého vlivu „ceny“ krajiny na hospodářský růst oblasti – zápis na seznam UNESCO

3.7 Trvale udržitelný rozvoj hospodaření, využívání přírodních zdrojů a jejich ochrana

3.7.1 Trvale udržitelný rozvoj Třeboňska

3.7.2 Rozbor udržitelného rozvoje území ORP Třeboň

3.7.3 Střety v území

4. Rekreační využití chráněných území (Třeboňsko) – lázeňství a další produkty CR ……..…. 43

4.1 Lázeňství

4.2 Vodácká turistika

4.3 Cykloturistika

4.4 Agroturistika

5. Terénní šetření formou nativní metody s místními obyvateli ……..….. 50

5.1 Metodika

5.2 Terénní šetření mezi místními obyvateli

5.3 Hodnocení terénního šetření

6. Srovnání zjištěných dat s jinou CHKO v ČR (BR Šumava a BR Křivoklátsko) …….. 58

6.1 Základní charakteristika srovnávaných území

6.2 Porovnání biodiverzity sledovaných území

6.3 Srovnání oblastí z hlediska počtu obyvatel a osídlení

6.4 Srovnání oblastí z hlediska složení půdy

6.5 Závěr srovnávání

7. Návrh opatření pro ochranu biodiverzity a současný rozvoj socioekonomického potenciálu na území CHKO Třeboňsko ……..…….. 64

7.1 Odbahňování rybníků

7.2 Dostavba JE Temelín

7.3 Výstavba golfového hřiště

7.4 Nové lázně na území III. zóny CHKO Třeboňsko

7.5 Návrhy na zlepšení práce s veřejností

8. Závěr ……..…….…….. 70

9. Literatura a zdroje ……..…… 71

1. Úvod a cíle práce

Každé biologicky, kulturně a esteticky cenné území se zákonitě potýká s celou řadou konfliktů, vyplývajících na jedné straně z nutnosti ochrany neopakovatelných přírodních a kulturních hodnot, na straně druhé z ekonomických, politických či čistě osobních zájmů subjektů hospodařících a žijících na daném území.

Ani Třeboňsko není v existenci těchto problémů výjimkou. Prudký růst zájmu o tuto oblast, jenž nastal po r. 1989 přinesl a stále přináší do každodenního života konkrétní konflikty vyžadující uvážená a odpovědná řešení Těmito problémy se v celé řadě odborných prací průběžně zabývá řada autorů (Těšitel, Boháč, Rajchard), Nicméně v současné době schází analýza zásadních a mnohdy překotných změn, které nastaly v posledních dvaceti letech, odrážejících se v pestrosti života přírodních organismů, rázu krajiny i životě lidí. Zmínění autoři se např. zabývali:

- Integrovanou ochranou chráněných území včetně Třeboňska
- Konfliktem mezi ochranou biodiverzity a rybářstvím
- Těžbou štěrkopísků a revitalizací těžebních oblastí
- Biodiverzitou a udržitelným rozvojem oblasti.

Z pohledu této práce není problémem zásadní nedostatek zákonných pravidel a předpisů, odborných a vědeckých studií, metodik a doporučených postupů, skutečným problémem je jejich správná a včasná aplikace v aktuálních kauzách např. při sestavování či změnách v územním plánu, povolování staveb, kácení stromů v intravilánu obcí, celkovém přístupu k údržbě krajiny a v neposlední řadě i sledování dodržování schválených hospodářských plánů chovu ryb. Právě proto se v této práci pokouším na konkrétním případu zápisu Třeboňské rybniční soustavy na seznam kulturního a přírodního dědictví UNESCO analyzovat postup, náladu společnosti v průběhu řízení, názory komunálních politiků a především výsledek a jeho přínos pro rozvoj ekonomiky i ochrany životního prostředí. Jako další do budoucna velmi konfliktní se již dnes zcela jasně jeví odvětví cestovního ruchu a lázeňství. Správná koordinace jeho rozvoje, promyšlená struktura produktů a jejich pokud možno nezátěžové rozložení do celé lokality, je problémem, ve kterém již v současnosti pravidelně dochází k přímým jak ekonomickým, tak politickým střetům a je více než pravděpodobné, že konfliktů bude s vzrůstajícím zájmem o Třeboňsko jen přibývat. O tom již dnes ukázkově svědčí postup s prosazováním výstavby lázeňského komplexu Lavana.

Cílem této práce je alespoň částečně zachytit a zmapovat současný život a problémy obyvatel jedné z přírodně, kulturně i esteticky nejzajímavějších oblastí Evropy, jenž je v současné době i komerčně velmi zajímavým územím se stále vzrůstající návštěvností a historicky nebývalým zájmem turistické veřejnosti. Dále se

tato práce zaměřuje na zmapování, zachycení a vyhodnocení současné kvality života v dané lokalitě, náladu obyvatel, jejich postoje k stavu životního prostředí, vztahy s CHKO. Tento vývoj se pak pokouší zachytit a vyhodnotit v návaznosti na ochranu biodiverzity daného území, zvláště však nejzatíženější oblasti Třeboně a okolí. Cílem práce je také navrhnout alespoň některá opatření a nástroje, jenž by zde pomohly zajistit nejen trvale udržitelný rozvoj odvětví průmyslu a cestovního ruchu, ale i zachovat a významně neohrozit zdejší jedinečnou přírodu.

Práce podle zadání podává analýzu současného stavu ochrany přírody, krajiny a památek studovaného území a hodnotí také historické, kulturní, estetické a hospodářské hodnoty krajiny a jejich současný stav.

Dalším úsekem práce je vyhodnocení současná situace s ochranou přírody v CHKO Třeboňsko v souvislosti s životem místních obyvatel. Pojednává o vlivu rekreačního využití CHKO Třeboňsko (rozvoj lázeňství a turistiky) na ochranu přírody.

Dále je v této práci věnován prostor krátkému porovnání dat, která byla zjištěna a publikována v rámci různých projektů a statistických šetření. Srovnávána byla 3 zájmová území – NP Šumava, CHKO/ BR Třeboňsko a CHKO/BR Křivoklátsko.

Hlavní částí práce je pak samostatné terénní šetření mezi místními obyvateli. Pomocí nativní metody jsou zde zachyceny reakce respondentů na otázky z okruhu „Jak hodnotíte kvalitu života v CHKO Třeboňsko“. Řada otázek pak vyplynula při diskusích, které jsem hodiny vedla s místními obyvateli. Jejich odpovědi byly spontánní, většinou odsouhlasené kolektivem přísedících spoluobčanů. Myslím, že jsou poměrně věrným obrazem nálady a názorů současného Třeboňska.

2. Přírodní, kulturní a estetické hodnoty krajiny a historie území

Celé generace lidí vnímají Třeboňsko jako jedinečnou přírodní oblast, kterou staleté intenzivní lidské hospodaření nejen nezničilo, ale zcela výjimečným způsobem zachovalo. Je to oblast, jenž byla v minulosti a je i v současnosti, vyhledávaná tuzemskými i zahraničními návštěvníky nejen jako vyhlášené lázeňské centrum, ale také pro svou malebnost krajiny. Třeboňsko je krajem pestré přírody, unikátní krajiny, bohaté historie a místem, kde se narodil „Kapr třeboňský“.

V dnešní době je významná část tohoto území České republiky zařazena do teritoria Správy chráněné krajinné oblasti Třeboňsko. Právě biologické, kulturní, estetické hodnoty tohoto území se staly významnými prvky pro vznik jednotlivých chráněných území.

2.1 Charakteristika území CHKO Třeboňsko

Třeboňsko je rovinatá a vodami bohatá pánevní oblast budovaná sedimentárními horninami. Chráněná krajinná oblasti pak představuje 700 km^2 území, nacházejícího se v nadmořské výšce od 410 m nad mořem ve Veselí nad Lužnicí až do 550 m nad mořem v osadě Homolka.

2.2 Klimatické podmínky

Třeboňsko se nachází v mírně teplé a mírně vlhké oblasti s mírnou zimou typu pahorkatinového (typ B3) v okrajích sem zasahuje typ B5 , který je mírně teplý a mírně vlhký, vrchovinný. Na místě je také uvést některé ze základních hydrometeorologických údajů, jenž tuto oblast charakterizují - průměrná roční teplota ve střední části území (Třeboň) je 8°C, průměrná teplota ledna -2,8°C a průměrná teplota července 18°C. Průměrné roční srážky zde dosahují 650 mm (600-700 dle nadmořské výšky). Průměrná délka trvání souvislé sněhové pokrývky je 50-60 dní s maximem 20-30 cm. V průběhu celého roku pak převládají západní a jihovýchodní větry (zdroj:www.chmi.cz).

2.3 Obyvatelstvo, demografický a ekonomický vývoj

Na tomto území žije cca 28 500 obyvatel. Sídlem správy je město Třeboň se 7 300 obyvateli. Hustotou osídlení se oblast Třeboňska v rámci celého kraje řadí k podprůměrným, více než polovina obyvatel žije v několika menších městech (zdroj:www.kraj-jihocesky.cz).

Život v oblasti a možnosti ekonomického rozvoje jsou z velké míry ovlivňovány přítomností CHKO Třeboňsko. Na jednu stranu jsou to omezení plynoucí z ochrany přírody, na druhou stranu má ovšem území velký potenciál jako perspektivní a významná rekreační oblast.

Výrazně nízká je v oblasti pouze průměrná hrubá mzda, ostatní ukazatelé nedosahují výrazných extrémů. V regionu je nepříznivá věková struktura populace a také poslední roky dochází ke snižování počtu obyvatel ve většině malých obcí přirozenou cestou (tzn. nízká porodnost a vyšší úmrtnost). Někteří lidé, kteří využívali domy a chalupy v menších obcích jako rekreační objekty a dostali se do důchodového věku, se nyní hlásí na Třeboňsku k trvalému pobytu (zdroj: www.mas.cz).

2.4 Historický přehled přírodního a kulturního vývoje oblasti

Původně močálovitá krajina dnes nabízí pohled na zrcadlící se hladinu Světa , meandrující koryto řeky Lužnice s hrázemi se staletými duby, na Novou řeku, Zlatou stoku s bohatou břežní vegetací – to vše je pro dnešního pozorovatele „…ta

původní, pravá tvář“ nám dnes tak blízké krajiny, jenž tady po tisíciletí je a zůstala tisíciletími nezměněna.

Ovšem historie je v tomto případě nesmlouvavá a nemá ráda pojem „od jakživa“, lidské „odjakživa“ se obvykle nevstavuje k delším časovým úsekům než-li jsou pouhá staletí. Pro přírodu je pak zachycení vývoje otázkou milionů let, devastace pak mnohdy dílem okamžiku. Jinak tomu není ani v případě třeboňské oblasti. Zdejší původní močálovitá krajina byla od počátku 12. století kolonizována a intenzivně přetvářena. Půdní poměry a vodní zdroje se zde staly přírodním zdrojem určujícím jak v minulosti, tak dnes, biodiverzitu tohoto území.

V počátcích osidlování to byly hlavně klášterní řády Benediktinů, Cistericiáků, Premonstrárů a Augistinů, které z vůle panovníka nebo vladaře panství prováděly kolonizaci tohoto území. Jejich pro dnešní časy bezejmenní mniši uměli v krajině vybrat dobrá místa zprvu pro své poustevny, kláštery, mníšky, ale později i pro své rybníky (Sedláček. 1932). Sedláček zde vychází z původních pramenů řádových listin, kde je mimo jiné věnován velký prostor i dobovému popisu krajiny, rostlin a živočichů nacházejících se v lokalitách řádového hospodářství.

K velkému zájmu o stavbu nových rybníků vedla mimo jiné i skutečnost, že v rámci asketického způsobu života zůstávali mniši po většinu roku bez masitých pokrmů s jedinou povolenou výjimkou – ryb. O začínající hospodářské účelnosti a zakládání rybníků pro chov ryb svědčí jejich rozšiřování i mimo hlavní sídla řádů. Opati potřebovali pro své bratry rybníky všude, kde to bylo možné, aby jim zajistili rybní deputát. Zajímavou a významnou epizodou bylo u nás zakládání rybníků řádem Německých rytířů. Ti prokazovali svou dovednost jako „měřičkové“. Zakládali rybníky na plochých územích, kde dokázali „vyrvati slatinám půdu“ a přeměnit ji na hospodářsky produktivní..Kolem roku 1240 zvou Vítkovské rody pánů z Hradce a pánů z Krumlova Německé rytíře, aby i oni přinesli dovednosti při nivelizaci - zacházení s krokvicí – vodováhou (známou již ve 3.stol. př.n.l.) a sáhovkou či provazem na měření délek. Zrodilo se tedy řemeslo, které nenahraditelně souviselo s přeměnou krajiny a realizací jejího dalšího především zemědělského využití. Měřičkové se těší velké vážnosti také u stavbařů (tak byli nazýváni stavitelé rybníků resp.staveb, jenž vznikaly přehrazováním soutěsek a údolí na hlavních tocích (Hule, 2000).

Hlavní osídlení území Třeboňska lze zařadit do období lucemburského panování přelomu 13. a 14. století. Cenné informace o tomto období jsou poměrně podrobně a s velkou přesností uváděny v písemných dokladech o jednotlivých obcích z třeboňských urbářů (Kubíková,2007). Jedinečným zdrojem je pak do dnešních dnů dochovaný Rožmberský archiv, sídlící dnes z části v areálu Státního zámku Třeboň a z části v Rožmberském archivu na SHZ v Českém Krumlově (výstupy z celoživotní badatelské činnosti Jiřího Zálohy a Anny Kubíkové uveřejněné v desítkách publikací jsou pro danou problematiku zásadním „desaterem“).

Relativně rozsáhlé a velmi zajímavé údaje související především s pohybem erudovaných osob nalezneme také v korespondenci a dokumentech pánů z Pernštejna, kteří se jako jedni z prvních stali na svých panstvích staviteli rybníků a s nimiž rodově spříznění Rožmberkové v počátcích konzultovali i své představy o využití třeboňské krajiny. Podrobný rozbor těchto vztahů uvádí Petr Vorel (Vorel, 1999).

Díky úrodnosti území, vlastněného Pernštejny (především Pardubicko) se ale v historický krátké době staletí rybníky proměnily na úrodná pole charakteristická pro polabskou nížinu na rozdíl od Třeboňska, pro které je rožmberská úprava krajiny, především z hlediska vodohospodářského, a následné využití odvodněné půdy, až do dnešních dnů zcela zásadní.

V letech 1520 - 1529 byl postaven základ velké soustavy rybníků pod obcí Lutová. Stavbou pravděpodobně nejdelší hráze v republice (2600 m) vznikly rybníky Jezero, Hospodář a Podsedek. Následovalo přeložení koryta říčky Hostice (dnes Koštěnický potok), a dostavba rybniční soustavy do dnešní podoby. Jako ochrana a zásobárna vody pro tuto soustavu dodnes slouží rybník Staňkovský. Za toto velkolepé dílo vděčíme Volfu Krajířovi z Krajku a jeho staviteli Mikuláši Ruthardovi z Malešova. V době stavby této soustavy vznikly v okolí i další díla : rybníky Blato 45 ha, Purkrabský 39 ha, Točník, Svobodný, Skalice, Medenice. Řada dalších časem zanikla (Hule, 2000).

Bylo-li někomu dáno „měnit přírodu“ a společně s přírodou tvořit unikátnost tohoto území je tímto člověkem Štěpánek Josef Netolický (1460 – 1539). Svým rukopisem stavitele vodních děl se nesmazatelně zapsal nejen do krajinného rázu této oblasti, ale i do jejího hospodářského využití Netolický pocházel z poddanské rodiny z Netolic na Prachaticku. Na přelomu 15. a 16. století v období vlády Voka II. a Petra IV. z Rožmberka se vyučil rybníkářskému řemeslu u hejtmanů Dobřenského a Žabky a královského porybného Kunáta z Kolína. S posledně jmenovaným také spolupracoval na stavbách rybníků u Lomnice nad Lužnicí. Z této doby se také připomínají rybníky Starý Koclířov a Tisý, u Třeboně pak rybník Ruda (Pánek, 1989).

Po roce 1505, kdy se stal hlavním rybníkářským hejtmanem a fišmistrem, dokončil důmyslný návrh rybniční soustavy „na pláni Třeboňské“ se známými rybníky - Opatovickým, Horusickým a Kaňovem. Jeho hlavním životním dílem a dodnes nenahraditelnou vodohospodářskou stavbou, mající význam i z hlediska využití a obhospodařování zemědělské a lesní půdy, je však „Strůha“ tedy dnešní Zlatá stoka. Štěpánek Netolický měl štěstí. Pochopení a uznání se mu dostalo již v době, ve které žil a to především jako geniálnímu geometrovi s obrovským citem pro využití přírodních dispozic krajiny. Díky svým schopnostem byl, stejně jako jeho nástupce Jakub Krčín z Jelčan a Sedlčan, váženým rožmberským úředníkem, všeobecně uznávaným a dobře honorovaným. Jeho životem, podrobným rozborem

jeho hospodářských aktivit a v neposlední řadě srovnáním významu Netolického a Krčína pro vznik třeboňské rybniční pánve se ve svých dílech zabývá mnoho autotů.(Pánek,Kubíková, Haubelt)..

Smrtí posledního rožmberského vladaře Petra Voka de facto končí zásadní investice do tohoto území a tím také rozsáhlé a nákladné zásahy do přetváření třeboňské krajiny. Dá se lakonicky říci, že to, co „nestálo“ v období do bitvy na Bílé hoře se v pozdějších staletích již „nepostavilo“. Nejdříve dlouhé tahanice o rožmberské dědictví, následné vyvlastnění Švamberků a konečně třicetiletá válka - to vše zanechalo na této části jihu Čech zmar a bídu. K výraznější změně dochází až po r. 1661, kdy se v Třeboni jako na prvním panství etabluje původně sansheimský rod Schwarzenberků. Jak je patrné z přehledu největších třeboňských rybníků, vypracovaném r. 1927 Josefem Novotným, jsou Schwarzenberkové staviteli a investory pouze 2 velkých rybníků – Ženich a Schwarzenberg. Poté, co se do vlastnictví této rodiny díky Eggenberskému dědictví dostalo v první třetině 18.století. Krumlovské panství, byla velká část investičních aktivit rodiny přesunuta do této lokality (Hule, 2000).

Z hlediska krajinotvorby je asi nejznámější a dnes nejvíce diskutovaným schwarzenberskou aktivitou 19. století přeměna porostů centrální Šumavy do podoby dnešní smrkové monokultury.

A tak mělo Třeboňsko svým způsobem štěstí, neboť zde bylo více méně jen využíváno staleté rožmberské podstaty, která se díky zavádění nových technologií stala stěžejním pilířem příjmů této rodiny z českých panství.

3. Současná situace s ochranou přírody v CHKO Třeboňsko v souvislosti s rozvojem hospodářství a životem místních obyvatel

Jak zde již bylo zmíněno, původně nehostinné území Třeboňska bylo od středověku postupně kultivováno systémem mistrovsky kolidovaných technických a vodohospodářských úprav. Ty směřovaly k vytvoření plně funkční, hospodářsky prosperující, dobře obyvatelné krajiny, s vysokou přírodní i kulturně estetickou hodnotou. Díky tomu dnes Třeboňsko představuje unikátní mozaiku velmi různorodých biotopů koncentrovaných na poměrně malé ploše – jedná se tedy o oblast, která navzdory relativně intenzivnímu hospodářské činnosti člověka je dnes ve vzácném stádiu druhové biologické rovnováhy a to i navzdory tomu, že zde probíhá intenzivní hospodářská činnost především v oblasti lesnictví, zemědělství a chovu ryb.

3.1. Zonace CHKO Třeboňsko

Chráněná krajinná oblast Třeboňsko byla vyhlášena z důvodu přítomnosti ochranářsky velmi cenných lesních i nelesních stanovišť, které přímo navazují na

zdejší výjimečné rybniční soustavy**.** Krajina Třeboňska je výsledkem mnohasetletých krajinářských zásahů do původních přírodních podmínek a je ukázkou příkladné rovnováhy mezi lidskou činností a přírodou. Koncem osmdesátých let došlo na daném území k zásadní historické změně – byla vyhlášena Chráněná krajinná oblast Třeboňsko, rozkládající se v jihovýchodní části jižních Čech při hranici s Rakouskem. Její podstatná část leží na území okolo Jindřichova Hradce, Třeboně, okrajově pak zasahuje do oblastí Tábora a Českých Budějovic (obr. 1). Jádrem území je rybničnatá krajina Třeboňské pánve, jenž vznikla z původního močálovitého biotopu, kterým protékají řeky Lužnice a Nežárka. Tato přeměna byla započala mýcením původních jehličnatých lesů, tvořených především jedlí.
(zdroj: www.trebonsko.cz).

Z hlediska ochrany přírodního prostředí je chráněná krajinná oblast a biosférická rezervace rozdělena do tří zón: centrální, nárazníkové a přechodové (tabulka 1).

Tabulka č. 1 Charakteristika jednotlivých zón CHKO Třeboňsko (zdroj:www.ochranaprirody.cz)

Zóny	Rozloha v ha	Rozloha území (% celkové části)	Specifikace oblasti
Centrální (CORE AREA)	3 749	5,4	Zahrnuje nejcennější a nejméně poškozené části oblasti, chráněné většinou ještě formou maloplodého zvláště chráněného území. Všechny činnosti je nutno udržet v takové podobě, jenž umožňuje vznik cenných biotopů.
Nárazníková (BUFFER ZONE BR)	35 879	50,3	Zde je možno realizovat jen činnosti neohrožující zónu centrální.jsou zde umístěny výzkumné lokality, experimentální území a probíhá zde restaurování degradovaných ekosystémů.
Přechodová (TRANSITION AREA)	30 372	44,3	Rovněž slouží k ochraně centrální zóny před vnějšími vlivy, regulační opatření v ní jsou mírnější než v zóně nárazníkové.

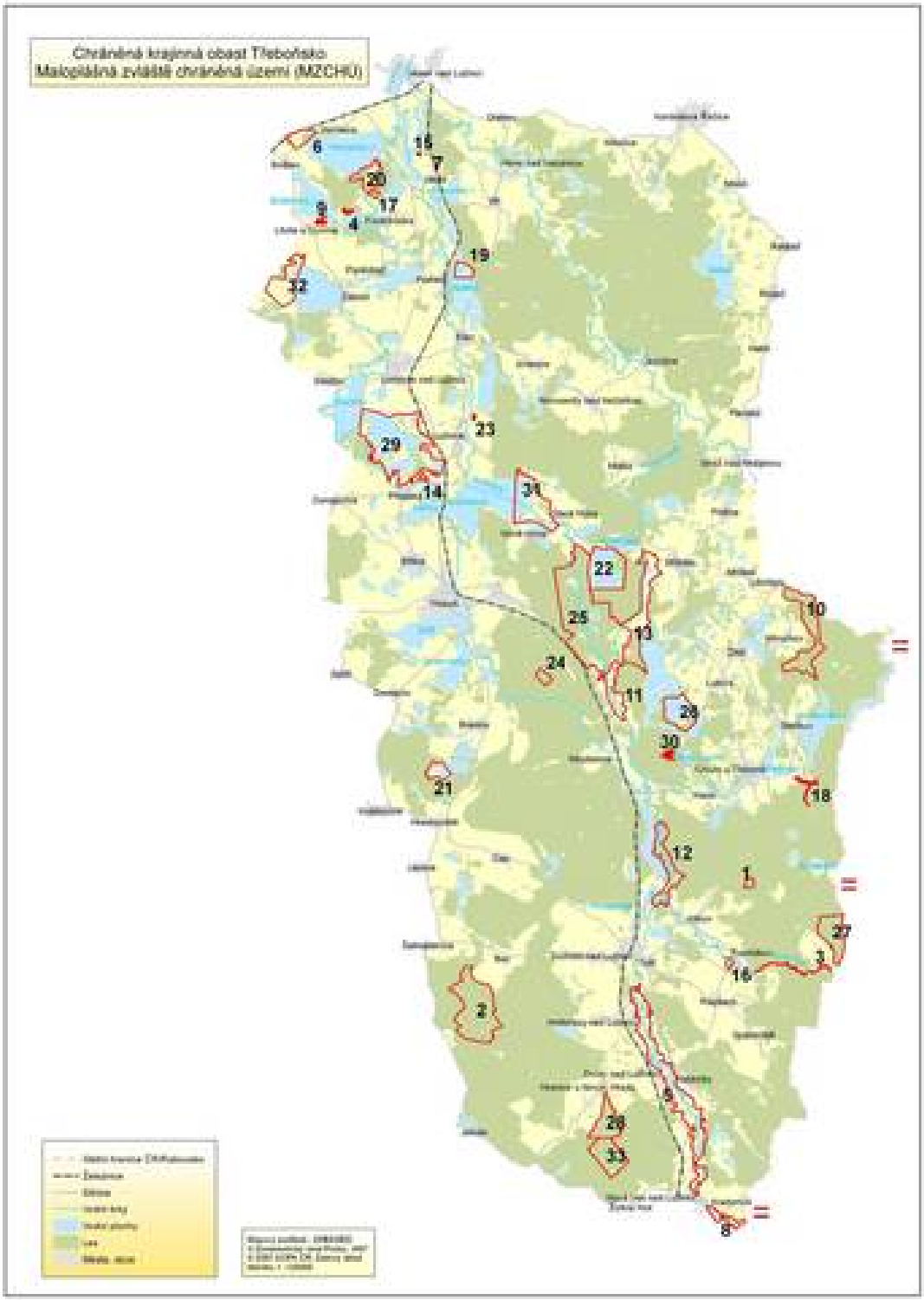

Obr.č. 1 Mapa CHKO Třeboňsko (zdroj:www.ochranaprirody.cz)

Bukové kopce (1) PR
Dračice (3) PR
Horní Lužnice (5) PR
Kozí vršek (7) PP
Lhota u Dynína (9) PP
Losí blato u Mirochova (10) PR
Červené blato (2) NPR
Hliníř (4) PP
Horusická blata (6) PR
Krabonošská niva (8) PR

Jako oblast mimořádného přírodovědného významu bylo Třeboňsko zařazeno v roce 1977 v rámci programu Chráněné oblasti přirozené akumulace vod Třeboňské pánve „Člověk a biosféra“ do sítě biosférických rezervací UNESCO. V rámci evropského programu Natura 2000 zde byla vyhlášena ptačí oblast. Území CHKO Třeboňsko je zařazeno od r. 1993 mezi Ramsarské lokality ("Třeboňská rašeliniště" a "Třeboňské rybníky“) mezinárodně významná území z hlediska ornitologického (Bird Life International). Dále je zde situováno jádrové území-biocentrum evropské ekologické sítě EECONET. (zdroj:www.trebonsko.ochranaprirody.cz)

V roce 2003 je na území Třeboňska připraven a podán další návrh na zařazení přírodně-technicko-historických památek této oblasti na „Seznam přírodního a kulturního dědictví lidstva UNESCO“.

Vedle velkoplošné ochrany se na území CHKO Třeboňsko setkáváme s dalšími neméně významnými chráněnými lokalitami tzv. maloplošných zvláště chráněnými (Tabulka č. 2).

Tabulka č. 2 Kategorie maloplošných chráněných území v CHKO Třeboňsko podle způsobu ochrany (zdroj: www.chkotreb.wz.cz).

Národní rezervace	**Přírodní rezervace**	**Přírodní památky**	**Nár. přírodní památka**
Červené Blato	Bukové kopce	Hliníř	Vizír
Ruda	Dračice	Kozí Vršek	
Stará řeka	Horní Lužnice	Lhota u Dynína	
Velký a Malý Tisý	Horusická Blata	Slepičí vršek	
Žofinka	Krabonošská niva	Soví les	
	Losí blato u Mirochova		
	Meandry Lužnice		
	Na Ivance		
	Novořecké močály		
	Olšina u Přeseky		
	Písečný přesyp u Vlkova		
	Pískovna u Dračice		
	Rašeliniště Hovizna		
	Rašeliniště Pele		
	Rod		
	Ruda u Kojákovic		
	Rybníky u Vitmanova		
	Staré jezero		
	Široké blato		
	Trpnouzské blato		
	Výtopa Rožmberka		
	Záblatské louky		

Přechodová rašeliniště se zachovalými rostlinnými společenstvy (blatkové bory) s faunou bezobratlých patří k nejcennějším biotopům Třeboňska. Jejich přehled a stručný popis lokality je uveden v následující tabulce č. 3.

Tabulka č. 3 Rašeliniště, slatiniště, rašelinné lesy a louky.
(zdroj: www.ochranaprirody.cz)

Lokalita	Popis
NPR Žofinka (128,9 ha)	Rezervace, která je součástí velkého rašelinného ložiska, je ukázkou konečné fáze přirozeného vývoje rašeliniště Třeboňské pánve s rozsáhlým blatkovým borem s podrostem rojovníku bahenního. Typická rašeliništní fauna a flora.
NPR Ruda (52 ha)	Živinami středně bohaté luční (pramenné) rašeliniště s četnými prameništi na jihovýchodním okraji rybníka Horusický, na převážné části své rozlohy dosud činné. Zachovala se zde velmi cenná společenstva severského charakteru s řadou pro celé jižní Čechy významných druhů rostlin.
PR Losí blato u Mirochova (201 ha)	Území navazuje na kdysi velmi cenné a v současnosti vytěžené Příbrazské rašeliniště. Na podstatné části rezervace se nacházejí rozvolněné porosty blatkového boru s rojovníkem bahenním. Velice pestrou mozaiku tvoří vypíchaná borkoviště a odvodňovací kanály v různém stupni zazemnění a regenerace. Útočiště ohrožené rašeliništní flory a fauny.
PR Trpnouzské blato (104,4 ha)	Rašeliniště s porosty borovice blatky a komplexem sukcesního stadia po těžbě rašeliny
PR Široké blato (116,9 ha)	Lesní, živinami chudé blatkové rašeliniště podhorského charakteru. Jedna z nejcennějších lokalit blatkového boru s podrostem rojovníku bahenního na Třeboňsku je konečnou fází přirozeného vývoje rašeliniště v nízkých nadmořských výškách.
PR Záblatské louky (108 ha)	Rozsáhlé, živinami středně bohaté rašeliniště s komplexem luk a pobřežní porosty vegetace ve výtopě Záblatského rybníka. Vodní plocha rybníka plynule přechází přes zblochanové a rákosové porosty v rozlehlé rašelinné, zpravidla jednosečné louky. Útočiště řady ohrožených a chráněných druhů rostlin.
PR Horusická blata (53,7 ha)	Vodní plocha rybníka přechází v charakteristickou hydroserii litorálních porostů, slatiniště, ostřicových, vrbových a olšových porostů a rašelinných luk. Významné hnízdiště vodních ptáků.
PP Soví les (20,3 ha)	Reprezentativní úsek rašelinného lesa s vyšší druhovou, věkovou a prostorovou diverzitou dřevin. Na přestárlé borovice lesní jsou vázány cenné druhy bezobratlých, především brouků. Je zde vysoká koncentrace hnízdících vzácných druhů ptáků, včetně sov.
PR Rašeliniště Pele (11,3 ha)	Přeplavovaná niva dvou meandrujících lesních potoků s četnými malými tůněmi se specifickou florou a faunou. Území svým charakterem nemá v Třeboňské pánvi obdobu.
Rašeliniště Hovízna (7 ha)	Jedno z nejcennějších rašelinišť na pramenných vývěrech, které je svým charakterem v Třeboňské pánvi ojedinělé. Území je přirozeným útočištěm mnoha rostlinných i živočišných druhů.
PP Hliníř (4,6ha)	Menší přechodové rašeliniště s řadou malých mělkých tůněk, z nichž část v suchém období vysychá. Rašeliniště je útočištěm řady významných druhů rostlin a bezobratlých živočichů.

Mezi dva mokřady mezinárodního významu, jenž jsou chráněny Ramsarskou konvencí, patří vedle Třeboňských rašelinišť také Třeboňské rybníky. V následující tabulce č. 4 jsou vedeny nejvýznamnější rybníky a rybniční oblasti a navazující mokřadní stanoviště se stručným popisem oblasti, způsobem ochrany a uvedením hnízdišť ptáků.

Tabulka č. 4. Rybníky, rybniční litorály a navazující mokřadní stanoviště (zdroj: www.ochranaprirody.cz)

Lokalita	Popis
NPR Velký a Malý Tisý (615 ha)	Jedna z nejvýznamnějších rezervací představujících typické ekosystémy Třeboňska zahrnuje komplex jedenácti různě velkých rybníků s dominujícím Velkým Tisým a menší mokřadní, luční a lesní enklávy v okolí. Rybníky se vyznačují členitými břehy a rozsáhlými porosty litorální vegetace. Mezinárodně významné hnízdiště vodního ptactva.
PR Rybníky u Vitmanova (202 ha)	Dva rybníky se zalesněnými ostrovy, s rozsáhlými porosty pobřežní vegetace a s rašeliništěm ve výtopě. Významné hnízdiště vodních ptáků zahrnuje jedinou třeboňskou hnízdní kolonii kormorána velkého.
PR Staré jezero (128,4 ha)	Rybník s mohutnou hrází porostlou starými duby a výtopou s ostrovy, pobřežní porosty a slatiniště s cennými rostlinnými a živočišnými společenstvy. Je zde vysoká koncentrace hnízdících vodních druhů ptáků**.**
PR Ruda u Kojákovic (44,7 ha)	Část výtopy rybníka s ostrovy a rozsáhlými porosty pobřežní vegetace, přecházejícími plynule v jehličnatý les. Významná botanická a ornitologická lokalita.
PR Rod (36,1 ha)	Rybník s rozsáhlými pobřežními porosty vytvářejícími ostrovy a členité břehy byl v době vyhlášení významným hnízdištěm vodního ptactva s dominující kolonií racků. Východní část rybníka přechází v rašeliniště s významnou květenou.
NPP Vizír (10,2 ha)	Lesní rybník s malými přeplavovanými rašeliništi v okrajových částech východní zátoky, kde se vyskytují významné populace masožravých rostlin a dalších druhů rašeliništní flory. Kdysi významná lokalita leknínu bělostného.
PP Lhota u Dynína (7,3 ha)	Okraj rybníka s rašelinnými podmáčenými loukami se vzácnými a chráněnými druhy rostlin. Část luk, které nejsou pro velké zamokření obhospodařovány, pozvolna zarůstá náletem dřevin.
PR Olšina u Přeseky (6,3 ha)	Z velké části zazemněný rybník přechází přes husté vrbové porosty ve starou olšinu. Stromy jsou často na chůdových kořenech a v podrostu nachází útočiště mizející mokřadní květena.

Původní meandrující toky řek s jejich pravidelně zaplavovanými nivami (např. Lužnice), zbytky lužních lesů i velmi suché oblasti vátých písků najdeme i dnes v třeboňské krajině z velké části v zachovalé podobě, kde plní krom jiného

i nezastupitelnou retenční funkci krajiny. Přehled nejvýznamnějších lokalit včetně jejich stručné specifikace je uveden v následující tabulce č. 5 a tabulce č. 6.

Tabulka č. 5. Vodní toky, aluviální mokřady, lužní lesy
(zdroj: www.ochranaprirody.cz)

Lokalita	Popis
NPR Stará řeka (745 ha)	Rozsáhlé mokřadní a lesní území podél původního koryta řeky Lužnice. Řeka má přirozený charakter s mnoha meandry, břehovými nádržemi, písečnými výspami, trvalými i periodickými tůněmi a slepými rameny. Nachází se zde řada fragmentů tvrdého luhu a dalších typů původních lesů a rovněž rozsáhlé polokulturní a kulturní lesní porosty. Součástí rezervace je i 4 km dlouhé těleso Novořecké hráze s velkým množstvím starých dubů a část inundačního území Nové řeky s rozsáhlými močály.
PR Horní Lužnice (414,1 ha)	Jeden z posledních zachovaných úseků nížinné meandrující řeky na území Čech. V periodicky přeplavované nivě lemované svahy říčních teras se nachází množství terénních depresí, slepých ramen.
PR Novořecké močál (236,4 ha)	Pravidelně přeplavované bažinaté území, které vzniklo v souvislosti s výstavbou rybníka Rožmberk a vybudováním umělého kanálu Nové řeky koncem 16. století. Mozaika tůní, močálů a bývalých luk v různém stádiu sukcese dřevin. Unikátní jsou hrázové porosty s převahou starých dubů a rozsáhlé mokřadní olšiny v různém stupni vývoje.
PR Výtopa Rožmberka (190,5 ha)	Rozsáhlé území podél vtoku řeky Lužnice do rybníka Rožmberk s bohatě členitým pobřežím a rozsáhlými litorálními porosty, s plynulým přechodem do luk a přilehlých lesů. Vlivem téměř nulového spádu řeky došlo během staletí k sedimentaci řekou unášeného materiálu a ke vzniku malé říční delty ve velkém rybníku, která nemá jinde na Třeboňsku obdoby.
PR Na Ivance (132,4 ha)	Přirozeně meandrující řeka Lužnice a její niva s více než dvaceti různě velkými tůněmi v různém stupni zazemnění. Extenzivní louky dnes zarůstající náletem dřevin. Rozsáhlé břehové porosty s dominujícími vrbami, olšemi a duby.
PR Meandry Lužnice (90,3 ha)	Přirozený meandrující tok Lužnice a říční niva s mozaikou periodicky zaplavovaných depresí a desítkami tůní a slepých ramen v různém stupni zazemnění. V minulosti extenzivně využívané louky zarůstají náletem dřevin.
PR Krabonošská niva (36,3 ha)	Přirozený tok Lužnice se sítí slepých ramen a dvaceti tůněmi v různém stupni zazemnění. Pravobřežní pozvolnější svahy terasy pod bývalou obcí Krabonoš a část nivy jsou tvořeny nekosenými lučními společenstvy. Rezervace navazuje proti proudu Lužnice na rakouské chráněné území Lainsitzniederung a směrem po proudu na PR Horní Lužnice.

PR Dračice (8,1 ha)	Říčka podhorského charakteru s četnými balvanitými úseky protékající úzkým údolím, které má v některých částech charakter skalnatého kaňonu. Útočiště významných populací ohrožených živočichů. Ve srovnání s převážnou částí Třeboňska výjimečné území charakterizující východní kopcovitý okraj pánve s výchozy krystalinika.

Tabulka č. 6. Teplomilná stanoviště vátých písků a skalních výchozů, lesy na krystaliniku (zdroj: www.ochranaprirody.cz)

Lokalita	Popis
PR Pískový přesyp u Vlkova (0,84 ha)	Izolovaný pískový přesyp 1 km severozápadně od Vlkova. Přesyp má dosud poměrně dobře zachovalý charakteristický původní tvar, který je nápadný převýšením o 4-6 m nad okolní krajinou i z velké dálky. Útočiště pískomilné květeny a fauny.
PP Slepičí vršek (1,87 ha)	Pískový přesyp 0,5 km severně od obce Lužnice. Přesyp má dosud poměrně dobře zachovalý charakteristický původní tvar, který je nápadný převýšením 3-4 m nad okolní krajinou. Útočiště vzácné pískomilné květeny a fauny.
PP Kozí vršek (0,38 ha)	Rulový kopeček v těsné blízkosti železniční trati chráněný již začátkem 20. století pro bohatý výskyt koniklece jarního s typickou doprovodnou vegetací mělkých a živinami chudých půd
PR Bukové kopce (10,4 ha)	Fragment bučiny uprostřed komplexu hospodářského lesa s převahou jehličnanů. Jeden z posledních zbytků květnaté bučiny s typickou květenou a faunou. Území reprezentuje východní okraj Třeboňské pánve se zvlněným reliéfem na výchozech krystalinika.
PP Pískovna u Dračice (7,5 ha)	Bývalá těžebna štěrkopísku se skalními výchozy obnaženými těžbou, drobné mokřadní biotopy, rostlinná a živočišná společenstva s výskytem ohrožených druhů (ropucha krátkonohá.

Dále jsou v působnosti Správy CHKO Třeboňsko národní přírodní rezervace Řežabinec a Řežabinecké tůně a národní přírodní památka Kaproun, které leží mimo území CHKO Třeboňsko (zdroj: www.ochranaprirody.cz) .

3.2 Rostliny a živočichové

Půdní poměry a vodní zdroje se zde staly přírodním zdrojem určujícím jak v minulosti, tak dnes, biodiverzitu tohoto území. Dlouhodobě se problematice přírodním poměrům a životního prostředí na Třeboňsku věnuje celá řada vědeckých týmů, z nichž pravděpodobně nejdelší sledování lokality provádí Botanický ústav ČSAV. Aktuálněji a podrobněji se touto problematikou zabývá Jaroslav Boháč ve své práci týkající se biodiverzity a udržitelného rozvoje tohoto území, kde uvádí: „půdní Třeboňské pánve se výrazně odlišují od obdobně utvářených celků. V rámci Čech jde o nejrozsáhlejší území, kde se jako půdotvorný substrát uplatňují

především nezpevněné předkvartérní sedimenty na úkor obvyklých zvětralin pevných hornin případně kvartérních pokryvů. Třeboňsko je největším souvislým areálem semihydromorfních a hydromorfních půd v Čechách. Rozšířené jsou pseudogleje a gleje. Orgnomogenní zejména rašelinné půdy jsou zde z celých Čech nejpočetnější a vytvářejí plošně největší souvislé celky. Území se rovněž vyznačuje i hojným zastoupením extrémně lehkých půd na písčité podloží. Vzhledem k charakteru geologického podloží s významným nedostatkem účinných dvojmocných bází – vápník, hořčík, a obecně nízkým obsahem živin bylo Třeboňsko původně územím velkoplošně oligotrofním tedy chudým na živiny"(Boháč 2005).

Právě tyto půdní podmínky přispěly ke vzniku nejcennějších biotopů Třeboňska. Sem patří rozsáhlá přechodová rašeliniště se zachovalými rostlinnými společenstvy (blatkové bory) a s nimi svázanou faunou bezobratlých. Zachovány zůstaly z velké části i meandrující toky řek (např. Lužnice) s pravidelně zaplavovanými nivami, zbytky lužních lesů a také extrémně suché lokality vátých písků.

Jmenované přírodní oblasti jsou prostředím pro život širokého spektra organismů. Obecně lze konstatovat, že význam Třeboňska spočívá z hlediska výskytu bezobratlých živočichů především v obrovské pestrosti ekosystémů. Na trase pouhých několika desítek kilometrů se nachází v těsném kontaktu biotopy např. blízké mokřadní severské tundře, různé typy listnatých a jehličnatých lesů, teplé lesostepi, kulturní krajina a antropogenně podmíněné mokré louky. Oblast je také známá z hlediska ochrany řady ohrožených obratlovců, např. vydry říční a orla mořského. V případě obratlovců, hlavně jejich zoogeograficky významných a ohrožených druhů, se na Třeboňsku uplatňuje především přítomnost různých typů mokřadů, na které jsou nejcennější druhy oblasti vázány, a přítomnost rozsáhlých lesních komplexů. Ekosystémy, mající zásadní význam pro společenstva bezobratlých, tj. ekosystémy rašelinišť, vátých písků a přirozených lesů přetrvávajících pouze ve fragmentech jsou z hlediska výskytu obratlovců většinou méně významné. Nejcennějším ekosystémem Třeboňské pánve z hlediska biodiverzity bezobratlých jsou rašeliniště. Můžeme je definovat jako izolované ekosystémy velmi blízké mokřadní severské lesotundře. Na Třeboňsku se nachází v zóně listnatých lesů. Pro rašeliniště je charakteristická tundrová a tajgová fauna tyrfobiontů, tj. organismů úzce vázaných u nás pouze na tento biotop. Z velké části se jedná o tzv. glaciální relikty, organismy, které se díky specifickým podmínkám udržely na našem území od konce ledových dob. Mimo rašeliniště se v současné době vyskytují pouze v horách nebo na severu v pásmu tundry a tajgy (zdroj:www.infodatasys.cz).

Dále zde nalezneme unikátní pobřežní zóny rybníků, mokřady, louky a lesní porosty jsou ideální prostředím pro hnízdění ptáků. S mimořádně bohatým výskytem ptactva se setkáváme především jedné z nejvýznamnějších ornitologických rezervací – soustavě rybníků, polí a lesíků Velký a Malý Tisý (NPR), významný ptačím hnízdištěm je také meandrující tok Staré řeky (NPR) a v neposlední řadě i lesní rybník Vizír (NPR), hnízdiště vodních ptáků a čápa černého.(zdroj:archivdz.wz.cz)

V oblasti byl zaznamenán výskyt téměř 280 druhů ptáků, z nichž nejméně 182 zde hnízdí. Třeboňsko lze označit za jednu z nejvýznamnějších oblastí pro výskyt vodních a mokřadních ptáků ve střední Evropě (www.trebonsko.cz). Kromě hnízdění je tato oblast důležitá pro přelet ptáků. Právě ptáci tvoří základ „zoologického bohatství“ obratlovců na Třeboňsku (Boháč, 2005).

I když zde žijí díky rozsáhlým lesům a rašeliništím druhy lesní nebo druhy považované spíše za horské, nejtypičtějšími pro tuto oblast jsou vodní ptáci či ptáci nějakým způsobem vázaní na mokřady. Na rybnících hnízdí početně potápka roháč (*Podiceps cristatus*) a potápka malá (*Tachybaptus ruficollis*). Počátkem osmdesátých let na Třeboňsku vznikla hnízdní kolonie kormorána velkého (*Phalacrocorax carbo*), jejíž velikost v současnosti dosahuje 80 až 100 párů. Stav je udržován regulačními zásahy na počtu okolo 100 párů (Boháč, 2005).

Ptáky, charakterizujícími Třeboňsko jsou brodivý. Přehled jejich výskytu na území CHKO je uveden v tabulce č. 7.

Tabulka č.7 Přehled výskytu brodivých na Třeboňsku (zdroj: www.infodatadys.cz)

Český název	Latinský název	Zaznamenaný výskyt
Kvakoš noční	(*Nycticorax nycticorax*)	2 hnízdící kolonie,asi 100 hnízdících párů
Volavka červená	(*Ardea purpurea*)	V současnosti není zaznamenán výskyt v oblasti
Volavka bílá	(*Egretta alba*)	Zaznamenán vyšší výskyt asi 300 až 400 párů, hnízdění zatím neprokázáno
Čáp bílý	(*Ciconia ciconia*)	20 párů na lidských obydlích
Čáp černý	(*Ciconia nigra*)	10 párů v lesních lokalitách
Bukač velký	(*Botaurus stellaris*)	Vzácný druh, mizící z oblasti
Bukáček malý	(*Ixobrychus minutus*)	Vzácný druh mizící z oblasti
Husa velká	(*Anser anser*)	Hnízdí zde asi 200 párů, v létě je zde až 10 000 exemplářů
Husa polní	(*Anser fabalis*)	Výskyt na podzim a v zimě
Husa běločelá	(*Anser albifrons*)	Výskyt na podzim a v zimě
Hohol severní	(*Bucephala clangula*)	Výskyt asi 50 párů
Zrzohlávka rudozobá	(*Netta rufina)*	Výskyt 10 párů
Kopřivka obecná	(*Anas strepera*)	Hnízdiště většího počtu párů

Významným druhem Třeboňska je orel mořský (*Haliaeetus albicilla*), jehož populace čítající 10 párů patří k nejvýznamnějším v rámci celé střední Evropy, počet zimujících orlů mořských dosahuje až několika desítek kusů (Boháč, 2005). Výskyt další vzácných druhů ptáků je uveden v tabulce č. 8.

Tabulka č. 8 Výskyt ptáků na území CHKO Třeboňsko
(zdroj: www. Infodatasys.cz)

Český název	Latinský název	Výskyt
Moták pochopa	*(Circus aeruginosus*),	Výskyt 50 párů
Luňák hnědý	(*Milvus migrans*)	Hnízdění jednotlivých párů
Chřástal vodní	*(Rallus aquaticus*)	Hnízdí na rybnících
Chřástal kropenatý	(*Porzana porzana*)	Hnízdí v močálech
Chřástal malý	(*Porzana parva*).	Hnízdí v močálech
Břehouš černoocasý	(*Limosa limosa)*	Hnízdí v močálech
Vodouš rudonohý	(*Tringa totanus*)	Hnízdí v močálech
Vodouš kropenatý	(*Tringa ochropus*)	Hnízdí v močálech
Rybák obecný	(*Sterna hirundo)*	Hnízdí asi 100 párů
Rybák červený	(*Chlidonias niger*)	Hnízdí asi 100 párů
Výr velký	(*Bubo bubo*),	Hnízdících 10 párů
Sýc rousný	(*Aegolius funereus*)	Hnízdících 20 párů
Kulíšek nejmenší	(*Glaucidium passerinum*)	Výskyt desítek jedinců
Ledňáček říční	(*Alcedo atthis*)	Pravidelně hnízdící
Dudek evropský	(*Upupa epops*).	Vrací se do zeměděl.krajiny
Strakapoud prostřední	(*Dendrocopos medius*).	Hnízdí, vzácný druh
Cvrčilka slavíková	(*Locustella luscinioides*),	Výskyt vzácného pěvce
Sýkořice vousatá	(*Panurus biarmicus*)	Výskyt v močálech
Slavík modráček	(*Luscinia svecica*)	Výskyt v oblasti
Krkavec velký	(*Corvus corax*),	Výskyt a hnizdění

3.3 Věda a výzkum v CHKO

Třeboňsko je v souladu s funkcí biosférické rezervace tradičním předmětem zájmu vědeckého výzkumu a je intenzivně zapojeno do mezinárodní spolupráce. Je zde prováděn základní i aplikovaný výzkum, množství monitorovacích aktivit i praktická výuka v řadě oborů především biologických věd. Důležitá je zejména existence třeboňských poboček dvou výzkumných ústavů Akademie věd ČR (Botanický ústav AVČR a Mikrobiologický ústav AVČR). Pravidelně zde své výzkumy provádí celá řada vědeckých pracovišť např. Ústav ekologie krajiny AV ČR. Komplexní ekologický výzkum Třeboňska, prováděný od 60. let Botanickým ústavem mimo jiné i v rámci mezinárodních programů (IBP, MAB UNESCO), stál u zrodu biosférické rezervace a podílel se na přípravě odborných podkladů pro vyhlášení CHKO. Integrované ekologické projekty a dílčí výzkumy byly a stále jsou

zaměřeny především na mokřadní ekosystémy Třeboňska (Mokré louky u Třeboně, Horní Lužnice, rybniční ekosystémy, rašeliniště) (zdroj:www.ochranaprirody.cz).

V posledním období se Třeboňsko oficiálně stalo součástí mezinárodní sítě lokalit dlouhodobého ekologického výzkumu (LTER). Středisko Wetland Trainig Centre v Třeboni (provozované ve spolupráci mezinárodní organizace Wetland Internetional a Botanického ústavu) tradičně pořádá semináře a kurzy zaměřené na výzkum a ochranu mokřadů a své sídlo zde má Český nadační fond pro vydru říční. Existence biosférické rezervace a zapojení do dalších sítí (RAMSAR, IBA, LTER) dává zdejší ochraně přírody mezinárodní rozměr. Třeboňsko je zapojeno do projektů v evropské části programu MAB UNESCO (EUROMAB) jako je integrovaný monitoring biosférických rezervací (BRIM), MABFLORA, MABFAUNA apod. Centrum oblasti Třeboň je místem konání řady mezinárodních i českých konferencí a odborných akcí a zdejší krajina je každoročním cílem mnoha odborných exkurzí (zdroj: www.ochranaprirody.cz).

V Třeboni má své sídlo Státní oblastní archiv Třeboň, jehož účelem je pečovat o archivní fond na jihu Čech.

3.4 Hospodářská činnost v CHKO Třeboňsko

3.4.1 Zemědělství

Zemědělství náleželo dlouho k preferovaným způsobům využívání krajiny snad s výjimkou severovýchodních oblastí, které měly pro pěstování polních kultur příznivější přírodní podmínky. Krajina byla přetvářena hlavně díky výstavbě rybníků a umělých vodotečí. Obživu obyvatel zajišťovala těžba dřeva, rašeliny, drobná řemesla a pastva domácích zvířat, ke které byly využívány i okraje rybníků a lesy. Plocha zemědělské půdy se rozšiřovala jen pomalu v okolí osad a i dnes dosahuje pouze cca 30 % rozlohy území Třeboňska, což je hluboko pod průměrem celé České republiky. Ve složení zemědělských kultur převládaly dlouho louky a pastviny, které byly vhodným využitím podmáčených a zrašelinělých pozemků.
(zdroj: www.mas-trebonsko.cz).

Po roce 1989 se projevuje příznivý trend změn kultur na zemědělských pozemcích. Po zániku státního statku dnes na zemědělském půdním fondu hospodaří cca 18 větších podnikatelských subjektů a pouze několik desítek samostatně hospodařících soukromých zemědělců. Nově vzniklé subjekty, které již nejsou tlačeny nesmyslnými předpisy centrálně řízeného zemědělství a uměle vyvolaným tlakem na neustálé zvyšování produkce potravin, se začínají vracet k tradičnějším formám hospodaření, které je daleko přirozenější pro zdejší klimatické a pedologické podmínky. Charakterizuje je menší rozloha pozemků, vyšší procento trvalých travních porostů, pastva skotu atd. Díky tomuto trendu se opět podstatně zvýšil podíl trvalých travních porostů z celkové rozlohy zemědělského půdního fondu. Systém

subvencí do zemědělství je dnes zaměřen spíše na podporu udržování kulturního stavu krajiny a mnohé pozemky jsou udržovány pouze díky tomuto dotačnímu systému nebo jsou rovněž za podpory státních subvencí přeměňovány na lesní půdu. Zemědělství nikdy nebylo a nebude profilujícím odvětvím území Je však důležitým prvkem péče o krajinu a zdrojem obživy části obyvatel regionu. V rámci území CHKO je nutno počítat s podporou hlavně menších zemědělských podniků. Důležitá je také diverzifikace zemědělské výroby a možnost využití pro agroturistiku, hipoturistiku a další formy venkovské turistiky (zdroj: www.mas-trebonsko.cz).

Na nejcennějších lokalitách s výskytem zvláště chráněných druhů rostlin je Správou CHKO prováděn cílený management pro podporu udržení populací těchto druhů, na mnoha lokalitách jsou zemědělské pozemky ponechávány přirozené sukcesi a dochází zde k jejich postupné přeměně na křovinná a lesní společenstva. Do budoucna je žádoucí rozvoj podpory citlivého hospodaření na vybraných zemědělských pozemcích, které by umožnilo postupnou obnovu druhového bohatství (zdroj: www.trebonsko.cz).

3.4.2 Lesnictví

Původní lesy pokrývající téměř celou oblast Třeboňska byly během dlouhodobé lidské činnosti redukovány na dnešní necelou polovinu území CHKO. Tyto plošné změny však nelze považovat za zcela negativní, protože s úbytkem lesních společenstev vznikala nová, často vysoce cenná prostředí, díky kterým patří Třeboňsko v rámci naší republiky k ojedinělým oblastem s vysokou diverzitou prostředí.

Za mnohem zásadnější lze považovat změny v druhové, věkové a prostorové skladbě lesa. Původní pralesy Třeboňska byly tvořeny dubovými porosty s jedlí, ve vyšších polohách pak převažoval buk a přimíšena byla celá řada dalších druhů dřevin. Na specifických stanovištích rostla borovice lesní a blatka, místy převládal smrk, olše a vrby. Poslední zbytky přirozených nebo původních porostů jsou chráněny v několika maloplošných chráněných územích.
(zdroj: www.ochranaprirody.cz).

Významným předělem pro lesní hospodářství byl rok 1989, který znamenal nejen postupné navracení lesů soukromým majitelům, spojené často s intenzivnější a nevhodnou činností v řadě lesních porostů, ale především viditelnou změnu hospodaření ve státních lesích. To se projevilo nejen zmenšujícím se objemem výše těžeb a menšími kořistnickými zájmy, ale též tlakem na jemnější formy hospodaření včetně důrazu na přirozené zmlazení, vhodnější volbou dřevin odpovídajících stanovišti, zmenšováním škod snižováním počtu spárkaté zvěře atd. V současné době vlastní stát prostřednictvím státních lesů okolo 80 % lesních porostů, zbývajících 20 % lesů v osobním a obecním vlastnictví se nachází v porostech z hlediska ochrany přírody spíše nevýznamných. Významnými vlastníky lesů jsou obce Třeboňska, které

mají v rámci svého lesního hospodářství připraveno i značné množství projektů. Optimální hospodaření v lesích je jednou z podmínek ochrany ŽP, tedy jedné z priorit rozvoje, která je zároveň i prioritou rozvoje celé této oblasti (zdroj: www.mas.cz).

3.4.3 Rybníkářství

O historii a tradici třeboňského rybářství a rybníkářství jsem se již zmínila v předchozích kapitolách této práce. Současné rybářské hospodářství je zastoupeno především společností Rybářství Třeboň Hld. a.s. největším výrobcem sladkovodních ryb v České republice i v Evropě (podíl na celkové produkci ryb v ČR tvoří cca 15 %). Společnost hospodaří na 7 426 ha rybníků (378 rybníků), z čehož v jejím vlastnictví je 6 867 ha a zbývající plochu si firma pronajímá od měst, obcí a soukromých majitelů. Roční produkce ryb činí cca 3 000 t, z toho je 95 % kapra a 5 % vedlejších druhů ryb (lín, candát, štika, amur, tolstolobik, bílá ryba a okoun). Více než třetinu produkce kapra tvoří kapr lysý. Rybářství Třeboň a.s. disponuje rybí líhní a sádkovacími kapacitami, je provozovatelem vlastních rybářských revírů pro sportovní rybolovy, zabývá se výkrmem brojlerových kuřat a produkcí kachňat kachny divoké – březňačky. Tento podniky dále vlastní čtyři myslivecké honitby, provádí investiční, stavební a strojní činnosti a zajišťuje exkurse s odborným výkladem (zdroj: www.mas-trebonsko.cz).

Třeboňský kapr se na konci roku 2007 dočkal uznání své jedinečnosti ze strany EU. Evropská komise vydala dne 29.11.2007 oznámení o zápisu chráněného zeměpisného označení„Třeboňský kapr“. Evropské logo tak ještě více podpoří, již dnes známou kvalitu jihočeských ryb. Chráněné zeměpisné označení navíc umožní lepší orientaci zákazníků na Evropských trzích v Německu a Francii. Označení Třeboňský kapr užívá oficiální ochrany v Čechách od roku 1939, používat se však začalo již více jak před 100 lety. Mezinárodně bylo označení chráněno od roku 1967 v rámci takzvané Lisabonské dohody (zdroj: www.rybarstvi.cz).

Většina rybníků, na kterých dnes rybáři na Třeboňsku hospodaří, byla založena již v období vlády Rožmberků. V následující tabulce č. 9 je uveden přehled nejvýznamnějších rybníků a jejich stavitelů.(zdroj: www.mas-trebonsko.cz).

Tabulka č. 9 Největší třeboňské rybníky podle velikosti přes 60 ha (Josef Novotný – Jihočeské rybníky, 1927) (zdroj: Hule, 2000)

Rybník	KP v ha	Zakladatelé	Majitel v r. 1920
Rožmberk	721	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Horusický	439	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Dvořiště	387	Rožmberkové	Schwarzenberkové

Velký Tisý	368	Ježek z Kosovy Hory	Habsburkové
Staňkovský	349	Krajířové	Habsburkové
Záblatský	310	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Svět	215	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Koclířov	204	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Bošilecký	200	Karel IV.	Schwarzenberkové
Opatovický	166	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Kaňov	162	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Ponědražský	142	Štenberkové	Schwarzenberkové
Spolský	137	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Vlkovický	105	Není znám	Schwarzenberkové
Staré Jezero	98	Krajířové	Habsburkové
Podsedek	95	Krajířové	Habsburkové
Vdovec Nový	85	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Ruda	84	Není znám	Schwarzenberkové
Krčín	83	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Ženich	83	Schwarzenberkové	Schwarzenberkové
Hejtman	80	Krajířové	Habsburkové
Schwarzenberg	80	Schwarzenberkové	Schwarzenberkové
Potěšil	75	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Naděje	74	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Flughaus	69	Rožmberkové	Schwarzenberkové
Starý Hospodář	67	Krajířové	Habsburkové
Podřezaný	63	Není znám	Schwarzenberkové
Černá Velká	63	Krajířové	Habsburkové
Výskok	62	Rožmberkové	Město Třeboň

3.4.4 Průmysl a tradiční výroba

Průmysl je v oblasti Třeboňska zastoupen 16,5 % a jde převážně o strojírenství, stavebnictví, textilní a potravinářskou výrobu. Ze zpracovatelských odvětví bylo a je na Třeboňsku tradiční pivovarnictví (pivovar Regent Třeboň), zpracování dřeva (např. pila Kodavo s.r.o. Halámky), textilní výroba (a.s. Otavan Třeboň) a výroba prefabrikátů a stavebních hmot (a.s. Calofrig Borovany - Nová Ves nad Lužnicí, Sloupárna Majdalena s.r.o.). Existuje zde i řemeslná lidová výroba (keramika - Jihotvar Klikov, hračky - Jas Stráž nad Nežárkou). Významným odvětvím místní ekonomiky se stává turistický ruch a tradiční lázeňství (Bertiny lázně a lázně Aurora v Třeboni). Objevují se také menší podniky jiných odvětví poskytující pracovní příležitosti lidem uvolňovaným z primárního sektoru (např. elektromontážní závody Lexa Hamr) (zdroj: www.trebonsko.cz).

Bohužel, pro oblast významné podniky jako je Otavan Třeboň či výroba hraček Jas Stráž nad Nežárkou balancují na hranici udržitelnosti svých provozů a s největší pravděpodobností je v nejbližších měsících čeká jejich uzavření. Z oblasti tak zmizí výrazní zaměstnavatelé s dlouhodobou tradicí značky. V současné době není znám žádný jiný podnikatelský subjekt, který by v místě pokryl poptávku pro nových pracovních místech. S probíhající světovou krizí a politikou České republiky vůči Evropské unii také úzce souvisí omezování výroby v elektromontážních závodech, jenž jsou subdodavateli německého automobilového průmyslu (Bentex, s.r.o. Benešov nad Černou) (Šifta, 2011).

V nejbližším období tedy nelze v oblasti Třeboňska očekávat výrazný rozvoj lehkého průmyslu a příchod nových investorů.

3.4.5 Těžba surovin

Třeboňsko v minulých desetiletích bylo a v současnosti stále je významným zdrojem štěrkopísků, živcových písků a rašeliny pro značnou část Čech. Proto je z hlediska ochrany přírody a krajiny na Třeboňsku významným faktorem velkoplošná těžba štěrkopísků v nivách Lužnice a Nežárky, kde je vymezeno třináct dobývacích prostorů v různém stadiu těžby a rekultivace a řada dalších rozsáhlých výhradních i nevýhradních ložisek. Rovněž průmyslová těžba rašeliny je zhruba na čtvrtině původních objemů a její perspektiva je omezena životností dnes existujících těžeben a není ani pravděpodobné otevření dalších lokalit. Naproti tomu prakticky bez omezení je možno využívat rašelinu jako přírodní léčivý zdroj pro místní lázeňství (Třeboň), neboť těžba pro tento účel je velmi malá a navíc rašelina může být po použití regenerována.

Odhaduje se, že zachovalá rašeliniště tvoří pouze 0,3 % našeho území; přitom většina se jich vyskytuje v pohraničních pohořích. V našich podmínkách rašeliniště

představují biotop „ostrovního“ charakteru, se specifickou flórou a faunou, hostící mnohdy glaciální relikty (Spitzer et al. 1999).

Těžba rašeliny i její rekultivace se řídí zákonem o těžbě rašeliny č. 61/1956 Sb. V současné době jsou v těžbě nebo jsou dotěženy plochy zejména na Třeboňsku, Jindřichohradecku a v okolí Veselí nad Lužnicí. Velikost těžeben se přitom pohybuje od 100 do 200 hektarů (Konvalinková, 2010). Přehled vybraných těžených rašelinišť je uveden v tabulce č. 10.

Tabulka č. 10 Přehled vybraných těžených rašelinišť na Třeboňsku a v okolí (zdroj: Konvalinková, 2010)

Lokalita	**Oblast**	**Stav těžby**	**Poznámka**
Borkovice	**Veselsko-soběslavská**	**ukončena**	**Spontánní sukcese, lesnická a zemědělská rekultivace, částečná revitalizace**
Branná	**Třeboňsko**	**probíhá**	**Lesnická rekultivace, spontánní sukcese**
Hrdlořezy	**Třeboňsko**	**probíhá**	**Lesnická rekultivace, spontánní sukcese, částečná revitalizace**
Příbraz	**Třeboňsko**	**probíhá**	**Bude brzy ukončena, spontánní sukcese, lesnická rekultivace, v přípravě hydrická rekultivace**
Člunek	**Jindřichohradecko**	**probíhá**	**Spontánní sukcese**

Rekultivace vytěžených ložisek probíhá dnes nejčastěji tzv. technickým způsobem. Při užití tohoto způsobu jsou plochy zalesňovány borovicí lesní a smrkem nebo je zde provedeno tzn. zornění tedy převedení na zemědělskou půdu. Nejjednodušším, nelevnějším a zároveň přírodě nejbližším způsobem obnovy je ponechání území spontánní sukcesi. Tímto přerodem prošla i některá dnes chráněná maloplodá území jako Červené Blato či Borkovická Blata. Na místech kde byl po ukončení těžby příznivý vodní režim, dochází většinou k obnově rašelinotvorného procesu a alespoň částečné regeneraci rašeliništní vegetace (Horn 2009).

Díky těžbě došlo často k „omlazení“ rašeliniště, tedy návratu k ranějším sukcesním stádiím. Takové plochy se stávají útočištěm pro druhy, které preferují otevřenější a vlhčí stanoviště, ať už jde o cévnaté rostliny (např. kyhanka sivolistá – *Andromeda polifolia,* rosnatka okrouhlolistá – *Drosera rotundifolia*), houby nebo živočichy. Např. řada tyrfofilních (žijící s oblibou na rašeliništích) a tyrfobiontních (žijících pouze na rašeliništích) motýlů vyhledává právě taková stanoviště. Otevřené vodní plochy, které často v borkovištích vznikají, jsou vyhledávaným biotopem tyrfobiontních vodních ploštic, vířníků a vážek. Kromě vážek rodu *Somatochlora* (lesklice horská – *S. alpestris*, l.severská – *S. arctica*), jejichž larvy žijí i ve vlhkém rašeliníku, se objevují i další tyrfofilní a acidofilní, ale i méně vyhraněné acidotolerantní druhy (Spitzer et al. 1999).

Obnova rašelinišť tj. obnova původního rašelinného biotopu a obnova rašelinotvorného procesu jsou jedním z hlavních úkolů managementu CHKO. Existence těchto území je pro zachování mozaiky biotopů zcela nenahraditelná. Doufejme tedy, že se dotěží stávající těžebny a další se již nebudou nově otevřeny.

3.5 Parametry nastavení ochrany přírody v ČR a jejich aplikace v CHKO

Územní ochrana a péče o biodiverzitu na území ČR se realizuje dvěma přístupy: vyhlášením zvlášť chráněných území podle zákona č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny a cestou Územního systému ekologické stability. Legislativní rámec činností § 2 odst. 1 zákona č. 114/1992 Sb. Ochranou přírody a krajiny se podle tohoto zákona rozumí dále vymezená péče státu a fyzických i právnických osob o volně žijící živočichy, planě rostoucí rostliny a jejich společenstva, o nerosty, horniny, paleontologické nálezy a geologické celky, péče o ekologické systémy a krajinné celky, jakož i péče o vzhled a přístupnost krajiny (zdroj:www.mzpcr.cz).

3.5.1 Statut Chráněné krajinné oblasti Třeboňsko

Chráněná krajinná oblast Třeboňsko vznikla na základě rozhodnutí Rady Jihočeského krajského národního výboru v dohodě s Ministerstvem kultury České socialistické republiky, kdy byl vydán dne 15. Listopadu 1979 výnos ministerstva kultury ČSR č.j. 22737/79 o zřízení Chráněné krajinné oblasti Třeboňsko a zřízen statut. Tento statut je zároveň hlavním právním dokumentem tvořeným jednotlivými články, které specifikují a konkretizují jednotlivé oblasti činnosti. Hlavní činnosti jsou řízeny především Článkem č. 1, zahrnujícím témata ochrany oblasti a výkon státní ochrany přírody, dále pak Článkem č. 2, řešícím odbornou správu oblasti - zde je také definován hlavní úkol správy oblasti a to zejména:

- správa vykonává odborný dohled na dodržování podmínek ochrany oblasti podle zákona č. 40/1956 Sb. a výnosu ministerstva kultury ČSR č. j. 22737/79,
- organizuje a realizuje opatření ochranářského plánu oblasti i ochranářských plánů maloplošných chráněných území uvnitř oblasti, zajišťuje a provádí odbornou péči o všechny zvlášť chráněné části přírody na území oblasti,
- činí v mezích podmínek ochranná opatření potřebná k zabezpečení přírodních hodnot oblasti,
- eviduje a koordinuje průzkum a výzkum, který se dotýká krajiny nebo přírodních poměrů v obvodu oblasti,

Dále se správa zabývá např. vydáváním odborných posudků rozhodování o výjimečném kácení stromů a keřů rostoucích mimo les, vedoucí správy oblasti pověřuje podle § 14 zákona č. 40/1956 Sb. funkcí konzervátora státní ochrany přírody, s územním omezením na obvod oblasti. V kompetenci správy jsou i aktivity

dobrovolných pracovníků, které správa řídí a organizuje jejich činnost a soustavně pečuje o zvyšování politické a odborné úrovně jejich členů. Jako odvolací orgán proti rozhodnutím Správy CHKO Třeboňsko působí Ministerstvo životního prostředí - odbor výkonu státní správy II se sídlem v Českých Budějovicích, Mánesova 3, 370 01 České Budějovice. Odborným a koncepčním podkladem pro ochranu přírody a krajiny na území CHKO je plán péče CHKO (zdroj: www.ochranaprirody.cz)

Z výše uvedeného vyplývá, že legislativní rámec, ve kterém se již od svého počátku CHKO pohybuje, vytváří dostatečný prostor pro reálný výkon ochrany přírody a krajiny na daném území.

3.5.2 Integrovaný management území

Plánování a management chráněných území je svou podstatou jevem komplexním. Jednotlivé jeho aspekty (přírodovědné, sociálně kulturní a ekonomické) bývají však řešeny odděleně, v rámci pravomocí jednotlivých administrativně definovaných sektorů. Tradiční sektorový přístup, v jehož konsensuálním rámci vznikala chráněná území v minulosti, se však dnes ukazuje být překonaným a pro jejich současný management nevhodným. Je proto snaha nahradit jej přístupem integrovaným, který je založen na interdisciplinárním přístupu řešícím problémy napříč tradičních sektorů. Ukazuje se, že takový přístup má větší šanci vést k inovacím v metodách ochrany biodiverzity. Kromě integrace napříč jednotlivými disciplinami, je v dnešní době globalizace a v situaci našeho přidružování se k EU žádoucí propojovat přístupy lokální (Agenda 21), regionální, národní a mezinárodní, tj. aplikovat a rozvíjet princip slaďování rolí entit s různou vahou v proměnlivých měřítcích různě vymezovaných v území a kulturním prostředí pro jeho management. (zdroj:infodatasys.cz)

Management velkoplošných chráněných území je vícerozměrný jev. Nejčastěji bývá pro hodnocení fungování volen koncept biosférické rezervace. Pro definování funkcí biosférických rezervací jsou významné závěry I. mezinárodního kongresu BR, který se konal v roce 1983 v Minsku. Zde se také objevila nevyhnutelnost současného plnění tří funkcí, jenž jsou pro biosférickou rezervaci zásadní – ochranářské, vědeckovýzkumné a rozvojové. Důležitým dokumentem je také tzv. Sevillská strategie a rámcový statut světové sítě biosférických rezervací (UNESCO, 1996) Jenž jasně určuje cíl BR a to:

- zvýšit povědomí o vzájemném propojení lidstva a biosféry,
- zdokonalit monitorování, vzdělávání, uvědomělost a spoluúčast veřejnosti na managementu

Součástí obecného poslání i každodenní činnosti Správy CHKO Třeboňsko je také praktická péče o vyhlášená maloplošná zvláště chráněná území prováděná na základě schválených plánů péče a v posledních letech také aktivní ochrana, údržba a obnova

dalších cenných částí krajiny. K těmto činnostem používá Správa CHKO oba jmenované krajinotvorné programy, ve kterých vystupuje jako investor, resp. příjemce rozpočtových prostředků (zdroj:www.ochranaprirody.cz).

V rámci CHKO probíhá také management krajinotvorných programů MŽP ČR .Jejich prostřednictvím je zajišťováno financování péče o přírodu,ochrana přírodních a kulturních hodnota krajiny a zvyšování biologické rozmanitosti. Patří sem např. Program revitalizace říčních systému (PRŘS) - od r. 1992 podporuje obnovu přirozených úseků vodních toků, mokřadů a vodních ploch v místech, kde byly tyto krajinné prvky v minulosti poškozeny nebo zničeny. Podporuje také vznik nových vodních ploch, mokřadů, na místech, kde pomohou zvýšit biodiverzitu a retenční schopnost krajiny. Dalším programem je Program péče o krajinu (PPK) – cílem je zlepšení přírodního prostředí a ochrana druhů a ekosystémů v krajině tj. činnosti s tím např. výsadba a ošetřování dřevin, zakládání travnatých ploch, šetrné kosení luk, vytváření vodních ploch apod. V rámci podprogramu péče o zvláště chráněné části přírody a ptačí oblasti jsou poskytovány příspěvky na akce prováděné ve zvláště chráněných územích (CHKO, NPR, NPP, PR, PP) a jejich ochranných pásmech a ptačích oblastech. (zdroj:www.mzpcr.cz).

Ani sebelepší systém ochrany by v dnešní době nemohl existovat bez funkčního systému průběžného financování. Zásadní finanční prostředky přicházejí z dotací krajinotvorných programů. Tyto prostředky představují v rozpočtu Správy významnou částku a umožňují realizovat řadu potřebných opatření ke zlepšení přírodního prostředí na území CHKO. V posledních letech se Správa CHKO zapojila několika akcemi do programu RŘS, ze kterého bylo hrazeno vybudování vodní laguny v Novořeckých močálech (1995-2000), obnova rybníka Sousedský (1995), obnova rašelinotvorného procesu zřízením jezírek v NPR Žofinka (1999-2002) a zejména dvě etapy revitalizace odstavených ramen Lužnice v severní části CHKO (1997, 1999), kdy došlo k trvalému zprůtočnění čtyř odstavených levobřežních ramen Lužnice o celkové délce 472 m (zdroj: ochranaprirody.cz).

Z prostředků programu PPK je v posledních letech hrazen management maloplošných ZCHÚ, skladebných prvků ÚSES, genofondových ploch a rovněž údržba terénních informačních zařízení. Nositelem většiny těchto aktivit je přímo Správa CHKO Třeboňsko, která je provádí prostřednictvím odborných dodavatelských firem nebo na základě dohod s vlastníky pozemků. Jedná se o nadstandardní opatření v lesních biocentrech (pěstování a výsadba melioračních dřevin, ochrana přirozeného zmlazení apod.), zřizování a údržbu terénních informačních zařízení, obnovu drobných vodních a mokřadních biotopů v malých pískovnách, rašeliništích a v nivě Lužnice, odstranění nežádoucích náletových dřevin v nelesních ekosystémech, kosení luk a rákosin, vytváření hnízdních možností pro chráněné druhy ptáků, péči o genofondové plochy, reintrodukci ohrožených druhů rostlin a péči o zraněné živočichy, geometrické zaměření rezervací. (zdroj: www.ochranaprirody.cz).

Mezinárodní svaz ochrany přírody a přírodních zdrojů (nejvýznamnější světová organizace v oblasti ochrany přírody) definuje svoji činnost s přihlédnutím k fenoménu udržitelnosti - ochrana je takový způsob managementu, jenž obsahuje činnosti a cíle uvedené v tabulce č. 11.

Tabulka č. 11 Management CHKO – činnosti a cíle

INSPEKCE	VÝZKUM	ZÁCHRANA	VYUŽÍVÁNÍ
ovzduší, vody půdy, minerální zdrojů a živých systémů včetně člověka			
Nejvyšší udržitelná kvalita života			

Klíčovým se jeví i vypracování systému monitoringu, jehož použitím v integrovaném managementu by bylo možno vysledovat zásadní změny projevující se jako rizika pro vývoj biodiverzity. V rámci systému je nutné také počítat s různými hierarchickými úrovněmi (od krajiny jako celku až po jednotlivé populace), dbát důsledného rozlišování těchto úrovní. Druhovou diverzitu pak chápat jako komplexní vlastnost, jenž zahrnuje bohatost a vyrovnanost druhů.. Vzhledem k tomu, že celková biodiverzita ekosystémů je neměřitelná, je převáděna na diverzitu jednotlivých společenstev (taxocenóz, taxonomických skupin organismů, které je možno považovat za indikační nebo ochranářsky významné). Osnovou metodiky je rozlišení tří základních úrovní diverzity jak je uvedeno v tabulce č. 12.
(zdroj: www.infodatasys.cz).

Tabulka č. 12 Základní úrovně diverzity (zdroj: www.infodatasys.cz)

KRAJINA	EKOSYSTÉM/SPOLEČENSTVO	POPULACE

V metodice pak nesmí chybět přesná specifikace jejího rámce a vysvětlení koncepce indikátorů biodiverzity, na které navazuje přehled možných metod sledování biodiverzity a faktorů. Z pohledu managementu je jedním z hlavních zdrojů pro správné rozhodování aktuální a dobře provedený monitorig na úrovni ekosystému.

3.6 Vliv přírodních zdrojů a krajiny na hospodářský růst a trvale udržitelný rozvoj oblasti

Díváme-li se na současnou situaci v oblasti vliv přírodních zdrojů a krajiny na hospodářský růst oblasti a jejich prolínání s historicko - kulturními hodnotami Třeboňska, je namístě blíže objasnit již zmiňovaná jednání. Ta se týkala jedinečné historické příležitosti povýšit tuto lokalitu mezi perly přírodního a kulturního dědictví lidstva a zapsat ji na seznam přírodního a kulturního dědictví lidstva UNESCO. Všechny země, usilující o registraci svých přírodních, technických

a kulturních zajímavostí podávají každoročně návrh vybraných objektu k posouzení mezinárodní komisi ICOMOS, sídlící v Paříži.

3.6.1 Faktický případ přímého vlivu „ceny“ krajiny na hospodářský růst oblasti – zápis na seznam UNESCO

Začátkem r. 2003 byla problému volby návrhu věnována nemalá pozornost jak ze strany odborníku, tak ze strany široké veřejnosti. Bylo zřejmé, že přednost bude v rámci Evropy jednoznačně dána návrhům přírodních a technických památek. Po zkušenostech především z jihočeského Českého Krumlova bylo zřejmé, že toto ocenění přírodních, kulturních a historických kvalit území není jen formální, ale má i zcela zásadní dopad do života místních obyvatel. Dochází nejen k přílivu nových návštěvníků do oblasti, ale i ke změně návštěvnické struktury, je do jisté míry omezeno právo vlastnické v oblasti nakládání s nemovitostmi a zároveň výrazně stoupá poptávka po nich – tedy i tržní cena, otevírá se cesta k novým celosvětovým dotačním prostředkům. V případě Třeboně se jedná především o zachování krajinného rázu významné části pánve a s tím související „konzervaci“ pozemků v dané lokalitě a úpravy hospodaření u části rybníků, spadajících do majetku podniků Rybářství Třeboň a Rybníky Města Třeboně.

O oprávněnosti požadavku zápisu nebylo žádných pochyb. Realita a praxe však ukazují na skutečnost, že podobných celku je pro zápis jen v Evropě připraveno několik. Již fakt, že v současné době je Evropa světadílem, na němž najdeme několikanásobně vyšší počet chráněných památkových lokalit, než kdekoli jinde, vede k zamyšlení nad reálnou možností uplatnění třeboňského návrhu. Poprvé zde Česká republika navrhovala k zápisu subjekt, který v sobě zcela rovnocenně zahrnoval jedinečnost přírody, dovednost a tvůrčího ducha člověka. Co tedy bylo předmětem návrhu na zápis? Nejdůležitější a zároveň nejsložitější otázkou zápisu Třeboňské rybniční soustavy byla přesná specifikace předmětu zápisu. To, co se na první pohled zdá zcela jasné, se po začátku jednání dostalo do polohy nerudovské – kam s ní. Obrovský rozsah území a staveb, které měly spadnout pod ochranná křídla UNESCA se od začátku jevil pro jednorázový zápis jako nereálný. Navíc se objevili i ambice města, které žádalo tento typ ochrany přírodního a kulturního dědictví také pro historické jádro Třeboně.

O tom, kdo tehdy v médiích diskutoval a s jakým názorem se představil veřejnosti hovoří malá analýza médií uvedená v tabulce č. 13. Ta se otázkou nových adeptů na zápis zabývala průběžně již od r. 2000. O tři roky později se centrem pozornosti stala města Slavonice a Třeboň, tedy přesněji uvedeno Třeboňsko. V jeho případě se po počátečních nadšených reakcích začaly postupem času objevovat i zásadní obraty v názoru u hlavních politických představitelů a šéfů lokálně významných firem. Hvězdami mediální kampaně byli tehdejší starosta města Třeboň Jiří Houdek a místostarosta Jan Ouška. Bohužel, v jeho oficiálních sděleních se nedozvíme zhola nic o vytýkavých dopisech komice ICOMOS, na které mělo město včas a náležitě reagovat a nereagovalo. Do velkých komentářů se nechtělo ani řediteli největšího

třeboňského rybářského podniku Janu Hůdovi. Nicméně v jeho krátkých výstupech můžeme najít profesionální odpověď loajálního zaměstnance zvanou „ANONE“. Krátký výběr z monitoringu médií je uveden v tabulce č. 13.

Tabulka č. 13 Výběr z mediálních výstupů k otázce zápisu Třeboňska na seznam UNESCO

Zdroj	Tázaná osoba	Stručný obsah
iDnes.cz	Jiří Houdek Starosta města Třeboně	"Zatím je vše v počátcích, domlouváme se s památkáři a zástupci ministerstva kultury na možnostech a postupech," uvedl starosta města Jiří Houdek. Čekají ho i náročná jednání s vlastníky pozemků, svůj názor musejí říci i lesníci či rybáři. Mezi památky chce starosta zařadit nejen městskou památkovou zónu, ale i část krajiny kolem města. "Je to velice hodnotné umělé dílo vytvořené už před čtyřmi sty lety. Myslím si, že jde o raritu nejen v rámci Evropy, ale možná i světa. Neznám jinou funkční krajinu, která funguje téměř jako dokonalý přírodní systém a přitom je v podstatě umělá," poznamenal Houdek. I když všechno půjde bez problémů, zapsání obou navrhovaných částí na seznam památek se město dočká za dva až tři roky. "Nejprve musíme dojít ke konsensu s vlastníky. Pak nás čeká zpracování dokumentace a přihlášek, což trvá zhruba půl roku až rok. Stejnou dobu, tedy rok, trvá třífázové posuzování ze strany UNESCO. Doufám, že za zhruba dva roky už budeme blízko," dodal starosta
MF Dnes Jana Klenková 5.9.2000	Jan Ouška místostarosta	Dvě jihočeská města-Třeboň a Slavonice byla vybrána jako možní kandidáti na seznam památek UNESCO. … Slavonice přijdou na řadu v roce 2002, o dva roky později bude na rozhodnutí mezinárodní organizace čekat Třeboň, která požádala o zapsání jak městské památkové rezervace, tak i rybníkářské soustavy v okolí města. …..kandidáti jsou povinni vyhovět přísným kritériím, vybraná díla musejí například být autentická, podávat svědectví o dané době ….. Finančními pohnutkami se netají ani místostarosta Třeboně Jan Ouška. "Samozřejmě, že město i okolí si zapsání zaslouží, vždyť jde o ojedinělý systém, který dal okolní krajině určitý ráz. Věříme však, že se nám díky zapsání na seznam památek podaří získat i více financí na jejich opravu a údržbu," řekl. To **že se vyjádření ministerstva objevila pouze rybníkářská soustav soustava, Ouškovi těžkou hlavu nedělá**. Podle jeho názoru může jít o odlišnou interpretaci. Tvrdí, že dokud nemá dokument písemnou podobu, **není třeba vyvolávat paniku**. Města se při svém rozhodování zda o zápis usilovat setkala s různým přístupem místních obyvatel a podnikatelů…. …..Problémy však vidí někteří obyvatelé Třeboně. "Při projednávání každé věci se setkáte s kladným i záporným přijetím. Většina lidí byla naším záměrem nadšena, ze strany některých podniků však panuje strach, že jejich aktivity budou určitým způsobem omezeny," vysvětlil Ouška s tím, že největší obavy mají zemědělci, lesníci a rybáři. Zapsání na seznam UNESCO však bude podle Oušky přínosem..

Luboš Dvořák 3.9.2003	Jiří Houdek starosta	"Jsme teprve na začátku složité cesty k zápisu. Podání žádosti je jeden z mnoha krůčků," uvedl starosta Třeboně Jiří Houdek k nominaci, která zahrnuje rybníky Rožmberk a Svět, Zlatou stoku, Novou řeku, část Staré řeky a historické centrum města.
	Michal Beneš	"Považuji za mimořádně zajímavé předložit k zápisu ekonomický celek s dvěma rybníky, dvěma umělými stokami a kouskem Staré řeky. Je to výjimečná soustava, jakých je na světě málo," míní Michal Beneš z ministerstva kultury, který se českými památkami na seznamu UNESCO zabývá. Beneš dále sdělil, že výbor UNESCO v posledních letech technické památky preferuje, proto má třeboňská žádost velké šance. "Nechci ale předbíhat událostem," podotkl Beneš. Po formální stránce žádost posoudí sekretariát UNESCO a v případě potřeby si vyžádá další údaje. "Snažíme se všechny nesrovnalosti řešit. V Třeboni vznikla pracovní skupina za účasti města, rybářů a památkového ústavu," sdělil.
	Jan Hůda ředitel Rybářství Třeboň	Akciová společnost Rybářství Třeboň, které patří oba nominované rybníky a Zlatá stoka, **s žádostí v principu souhlasí**, ale má i výhrady a obavy. Ředitel Rybářství Jan Hůda připomněl, že po povodních potřebuje rybniční soustava řadu finančně náročných oprav, na které by měly město a stát přispět. Obavy směřují také k tomu, že každá žádost o opravu bude administrativně složitá a zdlouhavá. Majitelé rybářské firmy se zamýšlejí nad tím, že vstup do UNESCO vyvolá investice za desítky milionů korun. "**Pro nás to bude znamenat investiční rizika. Také si uvědomujeme, že zápis do seznamu je určitý marketinkový základ možného rozvoje**. Existují cestovní kanceláře, které své klienty vozí právě do měst na seznamu UNESCO," míní spolumajitel Rybářství Josef Šindelka. Podle něho to budou ale především provozovatelé hotelů a restaurací, kdo zinkasují od vyššího počtu přijíždějících turistů peníze. Rybářství Třeboň chce, aby zastupitelstvo souhlasilo s podílem na opravách rybniční soustavy. "Doufáme, že budeme hledat cesty společného krytí nákladů," řekl Šindelka.
www. aktualně.cz duben 2004	Petr Habesberger majitel penzionu Dvorce	Kladný efekt po případném zapsání Třeboně na seznam světových památek očekává i majitel penzionu a restaurace ve Dvorcích u Třeboně Petr Habersberger. "Atraktivita Třeboňska určitě vzroste. Je ale otázkou, zda bude někdo finančně kompenzovat ztráty rybářů, pokud budou ve své činnosti omezeni," ptá se Habersberger. Také podotkl, že jižní Čechy vykazují hned po Praze druhou největší návštěvnost cizinců, ale ti na jihu přesto utrácejí málo peněz. Proto je nutné stále vylepšovat služby, informační servis a infrastrukturu.
	Martin Mužík restaurace Šupina	Restauratéři či majitelé penzionů se vesměs těší, že vzroste turistický zájem o město. "Zápis do UNESCO Třeboni pomůže. Určitě se do města stáhne další klintela pro obchodníky," míní provozní restaurace Šupina Martin Mužík.
15.4.2008 JH deník St. Koblihová		Dostane se Třeboň do seznamu Unesco? Proč se ještě Třeboň na seznam nedostala? Tyto otázky znovu v souvislosti s Ještědem začínají v lázeňském městě padat. Do návrhu na nominaci do Unesco je zahrnuté historické centrum a dále unikátní rybniční soustava s rybníky Svět, Rožmberk, Zlatou stokou a Starou a Novou řekou.

K zápisu byla ve výsledku předložena varianta, která vychází z nejúspornějšího řešení situace. Jako zásadní lokalita byla vybrána oblast okolo národních kulturních památek Zlatá stoka, rybníka Svět a Rožmberk a část vnitřního města.

Po návštěvě komisaře ICOMOS v létě r. 2004 došlo k paradoxní situaci. Sama komise po podrobné obhlídce oblasti dospěla k závěru, že tato lokalita je oblastí výrazně rozsáhlejší, než uváděl předložený návrh a je tedy s podivem, že Česká republika nepředkládá zcela logicky soustavu jako celek, ale jen její fragmenty. Vyvstala tedy otázka - Přepracovat návrh jako celek a zahrnout celé zájmové území a respektovat tím dobře míněné rady komisařů nebo nechat návrh při starém a vymyslet několik důvodů jakými Paříži vysvětlíme, proč je jejich chápání komplexnosti špatné. Jako jednatelka občanského sdružení jsem měla možnost se řady jednání osobně účastnit a vysvětlovat, že majitelé luk, polí, rybníků nebudou zápisem omezováni ve svých vlastnických právech a že způsob, jakým se v současnosti např. na rybnících hospodaří, je zcela v souladu s podmínkami zápisu. Jediné, co je žádáno je neměnit ráz krajiny, neměnit rozlohu technických staveb (především rybníků), zachovat jejich autentičnost a na daném území hospodařit tradičními metodami.

Vzhledem k počáteční podpoře vedení města bylo rozhodnuto přepracovat návrh jako celek, zahrnout celé zájmové území a respektovat logické připomínky komisařů. Málokdo v této fázi tušil, že se v tichosti zprvu bez většího zájmu veřejnosti, rozbíhá jednání o změně územního plánu obce Domanín, týkající se především pozemků souvisejících s hrázemi rybníků Opatovický a Svět. Ty byly mimo jiné zahrnuty i v návrhu lokace ptačích oblastí projektu NATURA 2000.

Následné rozhodnutí o změnách územního plánu především v extravilánu obce Domanín bylo velkým překvapením. Nekompromisně vyčnívalo rozhodnutí o umístění stavby lázeňského megakomplexu „LAVANA“, jenž na rozloze cca 60 ha zasahoval od hráze rybníka Opatovický, podél rybníka Svět až ke Schwarzenberské hrobce. Rozhodnutí bylo nejen v rozporu se základními principy biologické ochrany tohoto území, ale zároveň až nepochopitelně kontraproduktivním rozhodnutím vůči připravovanému projektu zápisu.

Rybníky Svět a Opatovický jsou de facto „jednovaječná dvojčata“, která podle původních hospodářských záměrů Krčína měla splynout v jeden celek – tedy rybník Svět (Nevděk). Jedná se o sousedící hráze, stejné pohledové panorama,stejný stupeň přírodní ochrany.

Proto zde byla vyhlášena oblast Natura 2000, kde byly původně zařazeny jak lokality podél Opatovického rybníka, tak lokality podél Světa. Dodatečně zde však byla vyjednána výjimka, jenž zahrnuje polovinu hrází směrem k městu. Druhá strana je z režimu Natury 2000 vyjmuta (tedy směrem k pozemkům s plánovanou zástavbou) v duchu hesla - ptáci vědí, že létat a hnízdit je povoleno jen na té úředně správné hrázi.

V duchu „nových skutečností“ bylo tedy přistupováno i k upravenému návrhu zápisu třeboňské rybniční soustavy. Bohužel, toto zpracování včetně změny užívání uvedených pozemků bylo pro pařížskou komisi neakceptovatelné. Myslím, že je zde ve světle reálného přístupu na místě citovat teoretický základ.

Jde především o princip předběžné opatrnosti definovaný například v zásadě č. 15 Deklarace z Ria: „Tam, kde hrozí vážná nebo nenapravitelná škoda, nesmí být nedostatek vědecké jistoty zneužit pro odklad účinných opatření, která by mohla zabránit poškození životního prostředí“ (zdroj: www.cuni.cz).

ICOMOS verzi žádosti zamítl. Byla tím tedy vyčerpána první a jediná možnost světového ocenění Třeboňska. Lázeňský komplex prozatím nebyl postaven - nenašel díky své finanční náročnosti a avizovaným změnám v úhradách lázeňské péče investora.

Díky zájmům několika jedinců a s požehnáním všech kompetentních úřadů bylo pro toto mimořádné území vydáno územní a později i stavební rozhodnutí. Bylo zasaženo srdce soustavy přírodní park a okolí Schwarzenberské hrobky. To, co generace Krčínů dokázala bez opory v zákonech, institucí typu CHKO, ČIŽP využít a přetvořit krajinu tak, aby vznikly nové estetické, krajinotvorné a hospodářské hodnoty, to naše generace jsou schopny jedním, dvěma rozhodnutími vážně ohrozit či úplně zničit.

Dnešní Třeboň však vidí situaci zcela jinak. Většina obyvatel je na základě milných informací především od místních politiků skálopevně přesvědčena o tom, že vše je na dobré cestě a ke schválení nedošlo jen kvůli evropské byrokracii. O mnoho lépe na tom nejsou ani místní novináři, kteří ještě v r. 2008, jak dokazuje výše uvedený přehled médií, řešili otázky: „Dostane se Třeboň do seznamu Unesco? Proč se ještě Třeboň na seznam nedostala?“. To mimo jiné svědčí o zásadní neznalosti autorky článku (zdroj: www.vlp.cz). Někteří ubytovatelé a provozovatelé služeb a obchodu se ale skutečným stavem zápisu příliš nezaobírají a pro podporu místního cestovního ruchu mají svoji variantu, jak je vidno z citace nabídky firmy VISITPRAGUE: „Z početných historických památek stojí za vidění pevnost z 16. století a hrad, původně gotický. Třeboň také byla prohlášena kulturní památkou UNESCO“ (zdroj:www.visitprague.cz).

3.7 Trvale udržitelný rozvoj hospodaření, využívání přírodních zdrojů a jejich ochrana

Trvale udržitelný rozvoj náleží k pojmům již obecně známým, přesto je jeho výklad velmi rozmanitý. Nejčastěji se s ním setkáváme v oblasti environmentální, ekologické, výchovné zahrnující problematiku životního prostředí , přírody, krajiny a dovednosti v jejich ochraně (zdroj: www.czp.cuni,cz).

V českém prostředí se pak setkáváme s jakousi „syntetickou definicí“:
„Trvale udržitelný rozvoj je komplexní soubor strategií, které umožňují pomocí

ekonomických nástrojů a technologií uspokojovat sociální potřeby lidí, materiální i duchovní, při plném respektování environmentálních limitů. Aby to bylo v globálním měřítku současného světa možné, je nutné nově redefinovat na lokální, regionální i globální úrovni jejich instituce a procesy“ (Rynda I. přednáška zdroj: www.cuni.cz).

Pro pochopení problému je také nutno uvést všechny roviny, které jsou i pro uplatnění trvale udržitelného rozvoje nezbytné. Jedná se o rovinu hospodářskou včetně vědy a technologií, rovinu sociální, přírodní a politickou společenskou a odpovědnost vůči budoucím, ale i současné generaci. Nezbytné jsou také limitující faktory, jenž lze v zásadě nejobecněji vyjádřit ve třech kruzích od místních až po planetární. Především jde:

- o ochranu zachování biotopů a funkčních ekosystémů
- o zachování biologické rozmanitosti, biodiverzity, na všech úrovních biotické komplexity.Nejvyšší úroveň je přitom nutné chápat jako diverzitu kulturní, jež je pro zachování dynamické rovnováhy a stability lidských společenství neméně významná než diverzita biologická pro zachování ekosystémů.
- O ochranu globálních životodárných biosférických systémů (globální systém klimatu a hydrosféry, stratosférická ozónová vrstva, globální cirkulační systém atmosféry, hydrologický cyklus a cirkulace oceánů, tropické deštné pralesy a tvorba a eroze půd). (zdroj: www.czp.cuni.cz)

3.7.1 Trvale udržitelný rozvoj Třeboňska

Pojem trvale udržitelného rozvoje je v třeboňském regionu řešen a znám. Město Třeboň nechalo jako jedno z prvních měst v ČR zpracovat souhrnný materiál „Rozbor udržitelného rozvoje území ORP Třeboň“, jenž se snaží komplexně popsat současnou stav kulturních, přírodních a estetických hodnot krajiny a pokouší se o nastínění přijatelného vývoje této lokality.

3.7.2 Rozbor udržitelného rozvoje území ORP Třeboň

Na území správního obvodu ORP Třeboň jsou lokality vyhlášené za národní kulturní památky. Těmito jsou areály státního zámku a kláštera v Třeboni, rybníky Rožmberk a Svět, vodní toky Zlatá stoka, Stará a Nová řeka. Historická centrální část města Třeboň je vyhlášena městskou památkovou rezervací, centra menších obcí – Žíteč, Lutová, Ponědrážka jsou vesnickými památkovými zónami. Třeboň je současně lázeňským místem. V ústředním seznamu nemovitých kulturních památek je na daném území zapsáno celkem 156 nemovitostí, ať již větších budov, drobných sakrálních objektů, skulptur i ostatních. K hodnotám tohoto typu náleží též místa významných událostí, archeologická naleziště, významnější objekty občanské vybavenosti a kulturního dění. V jednotlivých obcích jsou to víceúčelové plochy nejen sportovního charakteru, k nimž se váží aktivity zájmových organizací a skupin Celý třeboňský region se vyznačuje nespornými krajinářsko-urbanistickými

hodnotami, zvláště pak poměrně řídkým osídlením jako takovým, resp. v rozdrobenosti zastavěného území v určitých lokalitách některých obcí – např. Dvory nad Lužnicí, Lipovky v Chlumu u Třeboně. Převážná část celého území CHKO je charakterizována jako oblast krajinného rázu; na území jsou vymezeny celkem dvě oblasti s urbanistickými hodnotami - jsou jimi obce Záblatí a Frahelž.

3.7.3 Střety v území

Problémy a střety, k nimž na daném území dochází, či může dojít, jsou vždy ve spojitosti s preferencí určitých záměrů. Rozbor udržitelného rozvoje území ORP Třeboň poukázal na některá z nich. Celá tato problematika je nastíněna ve výkrese problémů a jako taková by měla být řešena v navazujících územně plánovacích dokumentacích jednotlivých obcí. K nevýznamnějším střetům dochází především lokalizací rozvojových ploch a liniových koridorů pro dopravu či technickou infrastrukturu, ve velkoplošně i maloplošně chráněných územích oblastí v I. a II. třídě ochrany. Některé záměry lokálního charakteru pak mohou ohrozit krajinný ráz území i urbanistickou strukturu sídel. K nejvýznamnějším střetům záměrů s limity či hodnotami v území ORP náleží akce, uvedené v tabulce č. 14.

Tabulka č. 14 Přehled vybraných akcí při jejichž realizaci dochází ke střetům s ochranou ŽP (Zdroj: www.mesto-trebon.cz)

1.	rozvojové osy Severovýchodní - Jindřichohradecká i komerční a průmyslová plocha v Českých Velenicích jsou lokalizovány v oblasti Třeboňské pánve a Novohradských Hor. Nutno plně respektovat zákonné podmínky ochrany vod.
2,	rozvojové plochy Třeboň Břilice – golfová hřiště a Třeboň Domanín – lázně LAVANA jsou lokalizovány ve III. zóně CHKO Třeboňsko. Nutno respektovat statut CHKO i zákon č. 114/92 Sb.
3.	územní rezerva plochy PT 10 – Rašelina Branná je lokalizována ve II. zóně CHKO, čímž není dodržen zákon č. 114/92 Sb.
4.	dopravní koridor D 12/2 – mimoúrovňové křížení silnice I/24 s železnicí u Lužnice okrajově zasahuje do I. zóny CHKO Třeboňsko v těsné blízkosti NPR Velký a Malý Tisý a může ovlivnit EVL Třeboň. Nutno posoudit procesem EIA.
5.	dopravní koridor - elektrifikace stávající železniční tratě č. 199 vede územím CHKO Třeboňsko a okrajově se dotýká i NPR Stará řeka v k.ú. Holičky I když se nejedná o nový záměr. Nutno respektovat statut CHKO.
6.	dopravní koridor D 40 – přeložka silnice II/154 v Třeboni, prochází lázeňským místem a ochranným pásmem MPR Třeboň. V určitém úseku u Dukelské ulice koliduje se záměrem dle platné ÚPD na funkční využití plochy. Nutno respektovat statut MPR a dořešit v nově zpracovávaném ÚPO.
7.	dopravní koridor-přeložka ve Dvorech nad Lužnicí leží v blízkosti EVL Třeboň na území III. zóny CHKO Třeboňsko, částečně koliduje s koridorem trasy VVN. Nutno dořešit studií před územním řízením trasy VVN.
8.	koridor pro zásobování vodou V 3 – přivaděč Dynín – Třeboň je lokalizován v těsno blízkosti NPR Velký a Malý Tisý v území vodního zdroje povrchových a podzemních vod a může ovlivnit EVL Třeboň. Nutno dořešit studií před územním řízením.
9.	koridor pro zásobování vodou Suchdolska a Velenicka leží z větší části i v CHKO Třeboňsko a může ovlivnit EVL Třeboň. Nutno dořešit v nově zpracovávaném ÚPO Hamr a Suchdol nad Lužnicí a studií v k.ú. Rapšach a Halámky; v k.ú. Krabonoš se pak tento koridor dotýká územní rezervy pro těžbu štěrkopísků Halámky.

Vytypované problémy dle jednotlivých obcí a katastrálních území uvádí tabulka č.15.

Tabulka č. 15 Vytypované střety s ochranou ŽP dle jednotlivých obcí a k.ú. (zdroj: www.mesto-trebon.cz)

Obec	Vytypovaný problém
Třeboň	plocha pro rekreaci Třeboň – Břilice golf svým rozsahem na území CHKO s vymezeným krajinným rázem vyžaduje nalezení vyváženého kompromisu vevztahu k předpokládanému významu ekonomického rozvoje oblasti
Třeboň Branná	územní rezerva plochy pro těžbu Rašelina Branná jev rozporu se zákonem č. 114/92 Sb. a Plánem péče vydaným Správou CHKO Třeboňsko
Nová Ves n/Lužnicí k.ů.Krabonoš	územní rezerva plochy pro těžbu písků a štěrkopísků je v území CHOPAV a v těsné blízkosti státní hranice s Rakouskem
Třeboň k.ú.Přeseka	dopravní koridor silnice I/24 v úseku D2 –mimoúrovňové křížení silnice a železniční trati ve II.zóně CHKO a okrajovým zásahem do NPR Velký a Malý Tisý vyžaduje dořešení v ÚPO a studii EIA
Třeboň k.ú.Přeseka a Stará Hlína	dopravní koridor silnice I/24 a železniční trati v prostoru mezi rybníky Rožmberk a Kaňov ve II. zóně CHKO a velice stísněném prostoru mezi vodními plochami
Suchdol nad Lužnicí	dopravní koridor přeložky silnice I/24 v zastavěném území a mimoúrovňovým křížením se železniční tratí vyžaduje dořešení v ÚPO
Lomnice nad Lužnicí	koridor vodovodního přivaděče Dynín – Třeboň procházející II. zónou CHKO a okrajově i NPR Velký a Malý Tisý vyžaduje dořešení v ÚPO
Chlum u Třeboně	Třeboně areál bývalého závodu Skláren Český Křišťál je minimálně využit, stává se z něho plocha brownfields
Třeboň	neřešený přednádražní prostor vyžaduje nový pohled na jeho urbanistické začlenění do kontextu sídelní struktury města

Na území CHKO Třeboňsko proběhla v minulých letech celá řada vědeckých výzkumů, které se mimo jiné věnovali i možnostem trvalého udržení přírodních a životních hodnot této oblasti. Zásadně se touto otázkou zabýval tým Ing. Karla Matějky v projektu Participativní management chráněných oblastí - klíč k minimalizaci konfliktů mezi ochranou biodiverzity a socioekonomickým rozvojem místních komunit, kde se uvádí :

„Podpora trvale udržitelného rozvoje je v pořadí čtvrtou funkcí, kterou by biosférické rezervace měly plnit. Institucionálně je v našich podmínkách biosférická rezervace asociována se správou chráněného území. To nám dovoluje chápat tuto funkci jako podíl správy chráněného území na životě místní komunity. Výkon státní správy je nepochybně jednou z těchto aktivit stejně tak jako vzdělávací a osvětová činnost.“(www.infodatasys.cz).

4. Rekreační využití chráněných území (Třeboňsko) - lázeňství a další produkty cestovním ruchu

Celý Třeboňský region je významnou rekreační oblastí v ČR zvláště v letní turistické sezóně. Kvalitní přírodní prostředí, dostatek vodních ploch vhodných ke koupání i sportovnímu rybolovu či řada značených cyklostezek, vytváří předpoklady k aktivní rekreaci tuzemských i zahraničních návštěvníků. Rozvoj cestovního ruchu je také jednou z priorit ORP, obdobně jako celého Jihočeského kraje. Průzkum prováděný v rámci Rozboru udržitelného rozvoje území obce s rozšířenou působností Třeboň pomocí SWOT analýzy specifikuje v rámci cestovního ruchu a rekreačního následující využití Třeboňska tabulka č. 16.

Tabulka č. 16 Využití Třeboňska v rámci rekreace a CR
(zdroj: www.mesto-trebon.cz)

Silné stránky	Přírodní, kulturní a historický potenciál území zařazeného do program NATURA Dostatek vodních ploch vhodných k rekreaci Image lázeňských provozů Bertiny lázně i Lázně Aurora
Slabé stránky	Malá diferenciace standardu ubytování Neúplný sortiment poskytovaných služeb Nedostatečná technická vybavenost v některých zařízeních Absence kapacitního kongresového sálu pro pořádání rozsáhlejších akcí Absence středisek zimních sportů
Příležitosti	Další rozvoj lázeňství a wellness Realizace záměrů na rozvoj zimní turistiky Vytvoření stabilní pracovní příležitosti v daném regionu
Hrozby	Neřízený rozvoj rekreace může mít negativní vliv na přírodní hodnoty v území Nadměrná koncentrace výstavby ubytovacích kapacit v rekreačních územích, která slouží pouze k sezónnímu využití

Hovoříme-li o cestovní ruchu jako o ekonomickém odvětví, jenž je pro mnoho evropských zemí podstatnou kapitolou státního rozpočtu, je potřebné zde zmínit primární zásadu obchodu a to – investice se musí nejen vrátit, ale musí také něco vydělat. Skutečně smysluplné a ke kulturním a přírodním hodnotám citlivé investování je jedinou možnou cestou dalšího rozvoje tohoto odvětví. Je nutné se zaměřit na praktické konečné realizátory produktů cestovního ruchu, kteří mnohdy nejen že nejsou zařazeni do prostředí evropských projektů, ale nemají ani čas ani prostředky se těmto záležitostem věnovat. Musí být na trhu a pracovat. Megalomanské projekty lázní, splavňování řek, obřích sportovišť apod. byly v minulosti problémem, jsou v současnosti problémem a nadále jím zůstanou Nejen že odčerpávají astronomické částky ze soukromých, národních i evropských finančních prostředků, ale mnohdy mohou v dané oblasti působit zcela

kontraproduktivně (zásah do krajiny byl tak velký, že celkově oblast ztratí na bonitě, investice tak značné, že díky nim není možné udržet základní standard v dopravě, čistění vod, atd.).

Celou oblast Třeboňska můžeme z pohledu využitelnosti pro cestovní ruch rozdělit do následujících mikroregionů, které popisuje tabulka č. 17.

Tabulka č. 17. Charakteristika mikroregionů navazujících na Třeboňsko (zdroj: www.mas-trebonsko.cz)

Vitorazko	Centrem oblasti jsou České Velenice, které tvořily v minulosti jedno město s rakouským Gmundem, I dnes je v této oblasti čilá mezinárodní spolupráce. V oblasti se setkáváme s celou řadou projektů podporovaných Evropskou unií , kde hlavním zájmem je obnovení společného života českých a rakouských občanů v tomto příhraničním regionu. Důkazem je i rychle rostoucí hospodářský a technologický park v Českých Velenicích, kde sídlí mnoho českých i rakouských firem.
Řečicko	Jako přirozené centrum můžeme vnímat město Kardašova Řečice. Oblast se nachází v severovýchodní části Jihočeského kraje. Jedná se o venkovskou oblast,ležící na ose Veselí nad Lužnicí – Jindřichův Hradec. K největším atraktivitám patří zámek Červená Lhota na severu území. Přibližně severojižním směrem prochází regionem dálková mezinárodní cyklotrasa Greenways Praha - Vídeň. K zajímavým objektům patří také zámek v Kardašově Řečici, tvrziště jižně od zmíněného města nebo zámek v Pluhově Žďáru. Ve většině obcí se nacházejí prvky drobné architektury (kapličky, křížky, boží muka).
Veselsko	Okolí historicky velmi zajímavého města Veselí nad Lužnicí je charakteristické zdobnou architekturou zemědělských usedlostí (tzv. selské baroko).Svým jižním okrajem sousedí s rybničním krajem Třeboňska a velká část regionu je zahrnuta do Chráněné krajinné oblasti Třeboňsko. Část mikroregionu leží na ohromném podzemním jezeře s nejkvalitnější pitnou vodou. Krajina je posázena velkým množstvím rybníků. K největším patří Horusický a Bošilecký. Region můžeme označit jako tzv. vstupní bránu ze severovýchodu do atraktivní lokality Třeboňska. Jedná se o zachovalou, ekologicky hodnotnou a turisticky atraktivní venkovskou krajinu s prakticky nulovým počtem ekologických zátěží a bez velkých průmyslových lokalit. Region má co nabídnout, např. naučné stezky Blatská stezka, Veselské pískovny, řeku Lužnici, která je vyhledávaná vodáky a rybáři. Dále mezinárodní cyklotrasu Greenways Praha – Vídeň, kulturních a sportovních akcí pořádaných během roku. Centrem celé oblasti Veselska je město Veselí nad Lužnicí, které bylo odedávna nejen hospodářským , ale také kulturním střediskem širokého okolí , rázovitého kraje, nazývaného Veselská,Borkovická, někdy i Velká nebo Pšeničná blata. Byla to úrodná oblast s bohatými zemědělskými usedlostmi, ale i svéráznou kulturou, typickými blatskými kroji i zdobnou architekturou tzv. selského baroka.Tato krajina blat je odedávna bohatě zemědělsky využívaná. Nacházejí se zde také rozsáhlé převážně borové a lužní lesy.

4.1 Lázeňství

Nejsilnější ekonomický potenciál na Třeboňsku má lázeňství. Ostatní průmyslové obory nikdy nebudou profilujícím prvkem mikroregionu. Z těchto důvodů je nejvýše nutné využít potenciálu zdejší krajiny.

Jižní Čechy byly před milióny let pokryty souvislou vodní hladinou. Tyto vody zanechaly po sobě obrovskou zásobárnu sirnoželezité slatiny, největší ve střední Evropě, která je zdrojem a základem třeboňské lázeňské léčby. V Třeboni se s úspěchem léčí nemoci pohybového ústrojí jako kloubový a svalový revmatismus, degenerativní onemocnění kostí a kloubů, poúrazové stavy, onemocnění páteře, dna, progresivní polyarthritida, Bechtěrevova nemoc a další. K léčení se využívá fyzikálních a chemických vlastností slatiny, zejména její tepelné vodivosti, přítomnosti síry, železa, huminových látek a dalších chemických složek.

Lázeňská péče v Třeboni má svou tradici trvání více než 100 let. Zpočátku měla jen místní význam. V roce 1869 koupil Václav Hucek, místní učitel a kronikář, zahradu u Zlaté stoky a zřídil zde taneční sál a kuchyni. Později se rozhodl vystavět malé slatinné lázně pro svoji nemocnou dceru Bertu. Po ní se jmenují dnešní Bertiny lázně, ve kterých absolvovali první pacienti léčbu v r. 1883. Sanatorium leží na břehu Zlaté stoky s výhledem do rozsáhlých luk s lesnatým horizontem.Koncem roku 1909 se stala majitelkou lázní Rosalie Vlčková, která o 30 let později prodala lázně městu Třeboň. Poté byla provedena rekonstrukce budovy a léčebných zařízení a provoz byl obnoven 30.6.1940. Od roku 1941 sloužila budova lázní jako ubytovna pro evakuované německé děti. Koncem 2. světové války byl v objektu lázní zřízen lazaret pro maďarské vojáky a po osvobození sloužilo zařízení jako lazaret sovětské armády. Lázeňský provoz byl opětovně zahájen v r. 1946. V roce 1948 byly lázně znárodněny a k dosavadní budově byly přičleněny objekty hostince "Na Novém světě" a obytný dům Státních lesů a statků zvaný "Rambouskovna". Správu lázní vykonávaly Čs. státní lázně a zřídla v Praze. K 1.1.1957 byla vytvořena lázeňská organizace Československé státní lázně Třeboň, kterou tvořily Čsl. státní lázně Třeboň, Čsl. státní lázně Bechyně a Čsl. státní lázně Vráž u Písku. K tomuto datu byla lůžková kapacita v Třeboni 57 lůžek. V průběhu let 1957 – 1964 došlo ke generální přestavbě a rozšíření lázní a byly také vytvořeny podmínky pro rozvoj ambulantní péče. Budovy byly spojeny v jeden celek, byly vybudovány nové léčebné prostory, pomocné provozy a zvýšen počet lůžek. V roce 1960 obdrželo město Třeboň lázeňský statut (zdroj: www srv.onzk.net/skola/vti-va/trebon.cz).

Nový fenoménem v oblasti lázeňské péče se v posledních letech staly tzv. wellnes hotely, nabízející různé typy relaxačních programů, jenž se mnohdy lázeňské péči jen zdaleka přibližují. Ve studii Lázeňství a wellness JIŽNÍ ČECHY - MÜHLVIERTEL , jehož zpracovatelem byla jihočeská centrála cestovního ruchu v rámci projektu „jižní Čechy ochutnejte“ ve spolupráci s rakouským projektem „Mühlviertler kern land“ (zdroj: www.jccr.cz).

Lázně Aurora vzhledem ke své poloze u rybníka Svět mají předpoklad dynamického rozvoje i díky připravované výstavbě golfového hřiště v přímé návaznosti na celý lázeňský komplex. Studie, jenž byla centrálou cestovního ruchy jihočeského kraje vypracována jako komplexní nabídka služeb tohoto odvětví v jižních Čechách je omezena na celkem cca 10 nabídek zařízení z oblasti Lipna nad Vltavou, Třeboně, Českých Budějovic a Hluboké nad Vltavou a Nových Hradů. O skutečném stavu nabídky na trhu cestovní ruchu nevypovídá tento dokument zhola nic. I tak prosperující odvětví cestovního ruchu, jakým se v současnosti jeví být lázeňství, čekají s největší pravděpodobnosti v nejbližší budoucnosti problémy s naplněním kapacity. V rámci úsporných opatření připravuje Ministerstvo zdravotnictví ČR zásadní omezení lázeňské péče a to především tzv. lázní na křížek, kdy jsou lázeňští hosté vedeni jako pacienti v pracovní neschopnosti a celý pobyt a léčba jsou v plném rozsahu hrazeny ze zdravotního pojištění (Zdroj: www.mzcr.cz).

V situaci, kdy značná část ubytovacích kapacit Třeboně slouží jako ubytovací zázemí pro lázně Aurora a Berta je možné, že se tato změna „v legislativě“ stane pro většinu malých penzionů likvidační. Jeví se tedy rozumné zaměřit se v této lokalitě i na další typy turistiky, která zde vedle lázeňství má na trhu po celá léta svoje místo.

4.2 Vodácká turistika

Vodácká turistika je fenoménem, který v posledních 15 letech zaznamenal neoddiskutovatelně největší rozvoj. Pryč jsou romantické večery na břehu českých řek doprovázené zvukem zastřeně dunících kytar. Dnešní svět „vodáků“ je zcela jiný, než jej pamatuje generace dnešní padesátníků. Encyklopedií průmyslového vodáctví je především Vltava, tedy část Vyšší Brod – Boršov nad Vltavou, kde se každoročně během letních měsíců splaví řádově statisíce lidí. Vedle této jihočeské vodní dálnice se ale stále větší oblibě těší méně navštěvované toky Otavy, Nežárky a Lužnice. Je zde sice občasný problém z kolísavou splavností – tedy málo či mnoho vody (toky nelze regulovat manipulací přehrady), ale za optimální vodních podmínek je plavba po Nové a Staré řece a Nežárce opravdovým zážitkem. Bohužel, běžný vodák zde narazí na několik zásadních překážek jako např. nesjízdná komunikace ke kempu v Majdaleně, koryto zanesené spadlými stromy, nánosy na říčním dně. Na první pohled je patrné, že v daném regionu jsou upřednostňovány jiné produkty cestovního ruchu a zde se spoléhá na osobní nasazení a zaběhlé zvyklosti vodáků, kteří více méně vždy v nějakém počtu přijedou.

Je poněkud s podivem, že i místní občanská sdružení a podnikatelské skupiny počítají více s útlumem vodáctví, nežli s jeho rozvojem. To, jaký ekonomický potenciál leží na hladině českých řek je ukázkově viditelné při, byť letmém, pohledu na břehy již zmiňovaného úseku řeky Vltavy. Jen sporadicky je pak využíván potenciál velkých rybníků, které by vedle kvalitního koupání měly nabízet širokou škálu doplňkových volnočasových aktivit. Zde je však nutné hledat únosnou hranici komerčního užití a klidu, který je pro břehové rybniční oblasti neméně důležitý.

4.3 Cykloturistika

Naopak poměrně velkého rozvoje doznává v posledních letech cykloturistika, a to díky značnému počtu nově značených cyklotras. Do oblasti Třeboňska míří každoročně statisíce cyklistů, využívajících v současné době již poměrně širokou síť cyklotras. Zanedbatelný není ani fakt, že díky více méně rovinatému terénu třeboňské pánve je kolo neodmyslitelným dopravním prostředkem i pro trvale žijící obyvatele.

Kvalitní sít značených cyklistických tras je doplněna i o cyklistické naučné stezky koncipované tak, aby cyklista v rámci svého výletu navštívil zajímavé přírodní a historické lokality. Přehled nejznámějších cyklostezek je uveden v tabulce č. 18.

Tabulka č. 18 Nejoblíbenější cyklotrasy a cyklistické naučné stezky
(zdroj: www.trebonsko.cz)

Název cyklostezky	Délka v km	Popis trasy
Okolo Třeboně (naučná stezka)	39	Okruh
Rožmberk (naučná stezka)	22	Okruh Třeboň – rybník Rožmberk
Stezka Emy Destinnové	48	Okruh z Třeboně přes Stráž nad Nežárkou
Na kole po okolí třeboň.rybníků	64	Třeboň – Nové Hrady
Ze Slavonic do Třeboně	77	Slavonice – Třeboň
Rožmberské dědictví		Je součástí stezek Greenways Praha – Vídeň
Třeboňsko-Waldviertels		Součást příhraniční sítě Waldviertel

O tom, že cykloturisté jsou pro Třeboňsko důležitými návštěvníky svědčí i skutečnost, že v rámci nabídky služeb cyklistům je zde v provozu tzv. Zelená linka cyklotras s názvem Cyklotrans, což je dopravní systém zajišťující přepravu cyklistů a pěších turistů v jižních Čechách. Doprava je zajištěna formou cyklobusů, které jsou vybaveny speciálními vleky pro přepravu kol. Přes Třeboňsko vede zelená linka České Budějovice – Třeboň – Jindřichův Hradec –Slavonice – Znojmo (zdroj: www.trebonsko.cz).

4.4 Agroturistika

Zemědělství v České republice není v posledních letech pouze pěstování plodin a chov hospodářských zvířat. Mnohem více než dříve se rozmáhá i odvětví zvané agroturistika. Již v prvorepublikových filmech se setkáváme s fenoménem odpočinku na venkově spojeným s pracovní nebo spíše fyzickou aktivitou. Známá scéna z filmu (Trampoty oficiála Tříšky) zachycuje rodinu pražského úředníka, jejímž největším letním povyražením je vyjet za prací na venkovský statek.

V dnešní době se s obdobným produktem cestovního ruchu setkáváme pod pojmem agroturistika. Principielně lze ale říci, že se jedná o jedno a totéž – tedy o uspokojení dvou lidských potřeb – odpočívat na čerstvém vzduchu v lůně přírody a pracovat – tedy provozovat fyzickou aktivitu. V současné době se s fyzickými i psychickými problémy, vyvolanými především dlouhodobým pobytem v nezdravém ovzduší měst, celkovou psychickou zátěží, jenž společnost na jedince klade a nedostatkem pohybu, potýká značná část především duševně pracující populace Evropy.

Městská podoba aktivní fyzické námahy reprezentovaná různými typy fitnes center může do jisté míry nahradit přirozený výdej energie a svalovou zátěž, nikdy však nemůže nahradit „psychickou nadstavbu“ jakékoli smysluplné lidské činnosti – a to pocit z dobře vykonané práce a radost z vlastního výrobku.

V tomto směru se agroturistika, jako propojení odpočinku na venkově se smysluplnou prací na statku, jeví jako pro budoucnost nesmírně zajímavý program. V současné době, i přes velké množství finančních i morálních podpor především ze strany Evropské unie, na své skutečné objevení ještě čeká.

Téměř učebnicovým příkladem farmy ideálně koncipované jak pro zemědělský provoz, tak pro agroturistiku je farma a penzion Dvorce. Farma a penzion se nachází cca 2 km západně od centra historické Třeboně, nedaleko dopravní spojnice na České Budějovice, nedaleko od rybníka Svět**.**

Podíváme-li se na nabídku služeb jsme okamžitě přesvědčeni, že jedeme do jihočeského venkovského ráje viz obrázek č. 2. Útulný penzion v bezprostřední blízkosti budov pro živočišnou výrobu, silážních věží a s probíhajícím zemědělským provozem může být pro leckterého nadšeného začínajícího agroturistu do jisté míry překvapením, ale na druhou stranu se nemusí obávat, že by si s ním zde někdo „na práci v zemědělství jen hrál“.

Obrázek č. 2 Upoutávka jednoho s provozovatelů agroturistiky na Třeboňsku – ubytování na farmě (zdroj:www.dvorce.cz)

Stylové ubytování v Třeboni se snídaní

Pokoje penzionu jsou v nově renovované části statku v podkroví, které si často vyžádalo atypické řešení. Rekonstrukci jsme prováděli s co největším ohledem na původní stavbu. Proto nikoho nemůžou překvapit dřevěné mlynářské schody. Vše včetně **nábytku je ze dřeva** a opraveno pouze přírodními neškodnými materiály, což je jeden z důvodů proč zde také zachováváme **nekuřácké prostředí**.

Z většiny oken je vidět na přilehlý **rybníček Habr**, plný šplouchajících kaprů a kuňkajících žab a za kterým se leskne hladina rybníka Svět. Zbylá okna jsou do dvora, kterému dominuje bývalý lihovarský komín s pravidelně se vracejícími čápy.

Asi nejčastěji se s pojmem agroturistika setkáváme v souvislosti s jezdectvím. Objekty, které se specializují na chov vlastních či ustájení cizích koní, nabízí jako základní program jízdu na koni a péči o něj – tedy práci ve stáji. V blízkosti Opatovického rybníka poblíž místa, kde do něj vtéká Zlatá stoka leží ve vesničce Branná Mlýnský dvůr. První písemní zmínka o této usedlosti pochází z roku 1367 spolu se jménem Opatovický dvůr. V současné době je jeho majitelem Václav Smolík se svojí rodinou. Pan Smolík zde také vyrábí biopotraviny. Na obrázku č. 3 je uvedena ukázka z webové prezentace farmy.

Obrázek č. 3 Upoutávka – nabídka služeb provozovatele agroturistiky (zdroj:www.mlynsky-dvur.cz)

Václav Smolík - AGROTURISTIKA, BIOPRODUKTY, penzion MLÝNSKÝ DVŮR

Poezie a harmonie venkova

Penzion Mlýnský dvůr je obklopen pastvinami s volnými výběhy koní, ovcí a skotu. Dospělí a zejména děti rádi o dovolené přilnou k přírodě a ochutnají poezii venkovského stylu života.

Majitelé penzionu provozují též zemědělskou ekovýrobu. Bioprodukty zásobují mimo jiné i restauraci v Penzionu Mlýnský dvůr.

Naše farma získala 5. místo v soutěži FARMA ROKU 2007.

Dalším zajímavým objektem, provozujícím služby agroturistiky, je Dvůr Hamr pod Rožmberkem. Dodnes zde uvidíte vše, co patří na správný statek, uvidíte, jak funguje zemědělská prvovýroba. (zdroj: www.penziony.cz). Na webových stránkách této farmy je pak uvedena skutečně neobvyklá nabídka. Můžete se (ale nemusíte) zúčastnit tzv. agroturistiky. Není nad to nadojit si mléko ke snídani a dovést ho své drahé poloviče na bujném oři. Stinnou stránkou této idylky je fyziologická potřeba každého živého tvora, takže po sličné kravce a plavém koni zůstává voňavý exkrement. Ten také čeká na vaší pomocnou ruku. Tak zní oficiální nabídka služeb. V rámci reklamy je v tomto případě uvedena realita se vším všudy.

Agroturistika dnes vstupuje nejen na trh, ale i do našich životů. Pozvolna se zde objevuje nový fenomén, jenž „českému člověku“ nahrazuje tolik oblíbené chataření a chalupaření a to bez nutnosti finanční investice a bez nutnosti vázat se na jedno místo.

5. Terénní šetření formou nativní metody s místními obyvateli

Hlavní částí této bakalářské práce je samostatné terénní šetření a vyhodnocení jeho výsledků. Terénní šetření bylo prováděno v období od listopadu 2011 do února 2012 na téma „ Jak hodnotíte kvalitu života v CHKO“. Vzhledem k tomu, že respondenti byli tázáni povětšinou na veřejných místech, na jejich pracovišti, v restauraci, v kavárně, vzbudila anketa nečekaně velký zájem i ostatních lidí, kteří se v daném okamžiku na místě nacházeli (obsluhující personál, majitelé pohostinství, spolupracovníci, ostatní hosté). Poměrně překvapující byl i ten fakt, že diskuse probíhala v širokém kruhu mnohdy několik hodin. Ještě několik dní po provedení šetření mi účastníci telefonovali s tím, že se o problému ještě několikrát doma a v práci bavili a chtěli by do původního záznamu ještě něco dodat či opravit. Tuto reakci osobně považuji za odměnu mého snažení, neboť uvědomění si problému a diskuze o něm, jsou základními předpoklady pro jeho správné řešení.

5.1 Metodika

Terénní šetření bylo provedeno tzv. nativní metodou. Odpovědi jednotlivých respondentů jsou tedy zaznamenány v nezměněném stavu. V rámci těchto odpovědí byly také specifikovány další problémy, které jsou zapracovány do kapitoly č. 7 této práce. Celkem bylo dotazováno 7 respondentů z různých lokalit Třeboňska s různým profesním a sociálním zařazením. Jejich profil je uveden v tabulce č. 19.

Tabulka č. 19 Profil respondentů

Respondent	Věk	Vzdělání	Rodák	Profese	Vztah k území
1.Mirek	58	VŠ	Ne	Umělecký kovář	Žije a pracuje zde 30 let
2.Vladimír	45	SŠ	Ano	Policista MP	Žije a pracuje zde 45 let
3. Jana	38	SŠ	Ano	Prodavačka knih	Žije a pracuje zde 38 let
4.Jiří	47	Vyučen	Ne	Číšník	Pracuje zde 20 let, dojíždí
5.Marcela	40	VŠ	Ne	Vedoucí odboru	Žije a pracuje zde 20 let
6.Václav	32	VŠ	Ano	Ředitel banky	Žije zde 32 let, pracuje 2 roky
7.Lucie	22	SŠ	Ano	Studující	Žije zde 22 let

5.2 Terénní šetření mezi místními obyvateli

V rámci terénního šetření bylo osloveno cca 30 osob. Otázky byly směřovány k hodnocení kvality života v daném území a vnímání některých konkrétních ekonomicko-společenských problémů místní veřejností. Při průzkumu místního veřejného mínění se do diskuse připojovali i další účastníci jako hosté restaurace, kolegové v kanceláři, rodiče apod., jejichž názory jsem také zaznamenala a v rámci zjištění je považuji jen jako doplňující. Vyjádření jednotlivých respondentů zde předkládám v jejich autentické podobě tak, jak jsem je zaznamenala. V následujících tabulkách (č.20 až č. 24) je vždy uvedena otázka a doslovný přepis odpovědi jednotlivých respondentů.

Tabulka č. 20 Otázka č. 1

Co si myslíte o protipovodňovém opatření jako je odbahňování rybníků a jaké s ním máte zkušenosti?	
Respondent	Odpověď
1.Mirek	Něco se s tím dělat musí. Kdyby ty peníze dali rači lidem, než aby tady pořád vozily bahno sem tam.
2.Vladimír	Všechno, co zabrání tomu, aby Třeboň plavala jako v r. 2002 je dobré. V práci sice občas musíme řešit stížnosti lidí na špinavé silnice, ale jinak myslím, že je to v pořádku. Když jsou na to peníze, tak se jich musí využít

3.Jana	Bydlíme u rybníka, který nedávno bagrovali a bylo to hrozné. Jezdilo tu jedno auto za druhým a pro komáry a zápach se nedalo otevřít okno. Nejdříve to rozvrtali a pak tam uprostřed rybníka stál 2 týdny opuštěný bagr. Tak jsme si říkali, jestli někomu nechybí.
4.Jiří	O bagrování vím, protože k nám chlapi chodili na oběd. Ale jinak to asi žádný smysl nemá, protože toho bahna je ta mraky a za chvíli tam bude zase. To si jenom někdo mastí kapsu a zase něco tuneluje. Souseda vedle z baráku tady nějaký ochranáři buzerovali kvůli barvě plotu, tak jim říká – koukejte, tady mi za zahradu vozí nějaké „sračky“ z rybníka a to vám nevadí ? Tak se sebrali a šli domů.
5.Marcela	Moc se o to nezajímám, zaznamenala jsem jen rekonstrukci Rožmberka a tam se myslím také bagrovalo.
6.Václav	V mém okolí jsem nezaregistroval žádné bagrování, takže se nemohu blíže vyjádřit.
7.Lucie	U nás byl jeden rybník asi rok vypuštěný a mělo se tam něco dělat, ale myslím, že se tam nakonec nic nedělo a zase ho napustili

Tabulka č. 21. Otázka č. 2

Myslíte si, že případná dostavba JE Temelín bude mít vliv na životní prostředí na Třeboňsku?	
Respondent	Odpověď
1.Mirek	Na životní prostředí má vliv vše. I to, že někdo kouří a znečišťuje tak ovzduší. Bude to stát balík. Jenomže elektrika je potřeba a z těch voken na polích(myšleno sluneční elektrárny) se mi dělá zle. Jenom z nás tahaj peníze na nějakou ekologii a Temelín je přece taky ekologickej.
2.Vladimím	Jestli se to skutečně začne stavět, tak s tím budeme mít problémy a to hlavně v dopravě. Ale zase by to lidem mělo přinést dobrou práci. Ti, co tam dělali za minulýho režimu se neměli zle. Naštěstí bydlím v centru Třeboně a tak ho (Temelín) nevidím.
3.Jana	Myslím, že to není správné. Zase se utratí spousta peněz a vůbec si nejsem jistá, jestli tu elektřinu od nás někdo koupí. Když jezdím k našim tak jsou z kopce vidět ty betonové věže. To si pak člověk uvědomí, jak to strašně kouří – i když to asi nebude kouř, co? Někdy tam z toho nejde nic, to je mi ale taky divný.
4.Jiří	Dejte mi pokoj s Temelínem, dyť na to nikdo nemá prachy! Když to ta sebranka chce, ať si to postaví v Rusku za svý! Stejně to maj pořád odstavený, se občas podívejte, jak se jim z toho vůbec nekouří.

5.Marcela	Myslím, že se o tom málo informuje. Někde jsem četla, že aby to zchladili, potřebují 7 kubíků vody za vteřinu vzít z Vltavy. Tak nevím, když to teď bude ještě jednou tak velké, jestli ta Vltava bude stačit. I tady je to občas znát, když je inverze a z těch věží se valí pára, tak se tady ta mlha Ale tu elektřinu potřebujeme, o tom není pochyb.
6.Václav	Výstavba jaderné elektrárny je z národohospodářského hlediska složitá, ale velmi důležitá věc. Možná by stála za zvážení možnost jiné lokality, než je Temelín, ale bez jádra se neobejdeme. Co se týče životního prostředí myslím, že si v jižních Čechách nemáme na co stěžovat, takže se ani s novou elektrárnou není čeho obávat. Snad by se někdo ještě mohl zamyslet nad lepším využitím odpadního tepla, které ve formě páry vypouštíme jen tak do vzduchu. Nejsem odborník, ale každý si mohl všimnout, že Fukušima žádné chladící věže neměla.
7.Lucie	Životní prostředí je důležité, hlavně vzduch, aby se dobře dýchalo. Myslím, že Temelín žádný vliv na to nemá. Jenom je potřeba dobře uložit ten odpad z elektrárny, protože to asi může být nebezpečné.

Tabulka č. 22 Otázka č. 3

Myslíte si, že je potřebné budovat další sportovní areály např. golfová hřiště a mají podle vás tyto stavby vliv na přírodu a krajinu?	
Respondent	Odpověď
1.Mirek	Já už moc nesportuji, tak je mi to celkem fuk. Golf to je teď velká móda a Pražáci to chtějí, tak se jim to tady postaví. Příroda bude jiná, protože se kvůli tomu bude muset určitě pokácet pár stromů a navíc, oni na ty louky musí navést zem, aby jim tam vznikly ty kopečky, přes které se to pak pinká. Ale oni to stejně udělají, jak budou chtít
2.Vladimír	Golf to je teď moderní záležitost a turisti to chtějí a my tady žádné golfové hřiště nemáme. Já osobně ho nepotřebuji. Na přírodu to podle mne moc vliv nemá a když, tak pozitivní, protože se ta tráva alespoň seče a není to pak samý bolševník.
3. Jana	Dnes se vůbec nezakládají lesoparky, jako tomu bývalo třeba v 19. století. To by se sem myslím víc hodilo a bylo by to pro všechny. Sportuji jen občas a to na kole, tak ani žádné areály nepotřebuji. Je fajn, že Na golf nechodím, protože na to nemám peníze.
4.Jiří	Já sporuju při práci. Chodíme si pak taky s chlapama občas zakopat, Fodbalový hřiště to přece nemůže škodit přírodě. Golf mě nezajímá,

	takže mě nezajímá ani nějaký golfový hřiště. Stejně to ty z Hluboký tady zakážou, kdo by jim tam pak chodil, takže nemá smysl se s tím otravovat.
5.Marcela	Golf je čistý k přírodě určitě šetrný sport ne třeba jako automobilové závody. Ještě jsem ho nikdy nehrála, ale kdyby byla příležitost, tak bych to vyzkoušela. Určitě bude krajina vypadat upraveně.
6.Václav	Hraju golf, ale jezdím na hřiště na Hlubokou, takže pro mne není golfový areál v Třeboni až tak důležitý. Slyšel jsem, že ochranáři mají neustálé námitky proti golfovým hřištím, ale vůbec nechápu proč jim vadí čerstvě posekaný trávník a pohled na upravenou louku.
7. Lucie	Myslím, že golfová hřiště jsou pěkná, ale já na golf nechodím.

Tabulka č. 23 . Otázka č. 4

Co je podle Vás důvodem, proč lidé rádi jezdí na Třeboňsko ?	
Respondent	Odpověď
1.Mirek	Jezdí se sem hlavně do lázní. To platí pojišťovny, tak sem lidi jezdí. Jinak je tady pěkná příroda a do Třeboně se taky jezdí na zámek.
2. Vladimír	Já jsem zdejší rodák a co pamatuju, tak se do Třeboně jezdí do lázní a do kempu. Teď sem tedy taky hodně jezdí cyklisti, protože je tady fůra nových cyklostezek a je tady hezky.
3.Jana	Myslím , že nejvíc sem jezdí kvůli lázním. Je to tu známé a asi to pomáhá. Pak se sem tak lidi jezdí koupat do pískoven a koupaliště na Světu. Jinak určitě na zámek, občas na nějakou muziku, třeba na festival Okolo Třeboně.
4. Jiří	K nám jezdí kvůli pivu – hlavně kolaři, těch je tady v létě plno. Proč jezdí jinam nevím, asi na rekreaci a do lázní, ale to je dneska už drahý.
5.Marcela	Třeboňsko je vyhlášená rekreační a lázeňská oblast, takže se sem jezdí hlavně do lázní a do přírody. I když myslím, že v posledních letech sem občas někdo přijede třeba i na dobrý koncert.
6.Václav	Do Třeboně se jezdí kvůli krásné přírodě, dobrému jídlu, historické atmosféře a také do lázní. V posledních letech bych řekl, že jezdí hlavně Češi třeba jen tak, na víkend.

7. Lucie	Mám kamarádku ze severních Čech a ta je tady těmi rybníky vždycky úplně nadšená. Nám už to ani nepřijde, ale asi je to vzácnost. Takže myslím, že se sem jezdí kvůli rybníkům.

Tabulka č.24 Otázka č. 5

Myslíte si, že je důležitá ochrana přírodní a kulturního dědictví Třeboňska a proč ?	
Respondent	Odpověď
1.Mirek	Příroda se chránit musí. Asi se to dneska moc nedodržuje, ale bez nějakých pokut a tak by to asi nešlo. S barákama je to horší, tam si památkáři diktujou, co chtějí a člověku to jenom otravuje život.
2.Vladimír	My tady máme už dlouho CHKO a já si myslím, že je to potřeba. Ono se to s nima (správa CHKO) nakonec vždycky nějak dohodne, jinak by se tady nic nepostavilo. Památkáři, to je jiná, tam to někdy člověku nebere hlava. Ale chránit se musí oboje, jinak by to lidi úplně zničili.
3.Jana	Na to je jasná odpověď – příroda se musí chránit a myslím, že se i chrání, jen se to občas nedodržuje. Je také potřeba se o ni starat, sázet stromky, krmit v zimě zvířata a tak. Tady u nás se chrání hodně, až si na to někdy lidi stěžujou, že třeba nemůžou kvůli tomu víc podnikat. Ale já myslím, že jsou to je výmluvy.
4.Jiří	V tomhle státě se chrání všechno kromě lidí. S lidma si tady dělaj, co chtěji. Kvůli každý žábě se svolává komis, ale že jeden podvodník zničí člověka kvůli nezaplacený dvacetikoruně, to nikoho nezajímá. Nejdřív se maj chránit lidi, pak až zvířat. A ty druhý no to je taky dobrý, před pár lety mi tady jeden vyprávěl, jak musím opravit chodbu vůli nějakejm malovánkám na zdi. Ten už mi nesmí do baráku.
5.Marcela	Všichni tady ochraně přírody pomáháme. Lidi, radnice i starosta, ten hodně, to je lesák. Památky Třeboně jsou tak krásné jenom díky památkářům. Kdyby se to nechalo jen tak asi bychom Třeboň za chvíli nepoznali.
6.Václav	Jistě, že se musí příroda chránit. To je logické. Já sám se to snažím podporovat, naše banka sponzoruje některé ekologické projekty, takže jsem příznivcem ochrany přírody. S památkami je to jiné, tam by se měl dát také prostor majiteli objektu. Je těžké financovat opravu domu, když ho nemůžete udělat, jak potřebujete.

7.Lucie	Příroda se určitě chrání, na to jsou asi nějaké úřady. V kultuře by se měl víc podporovat folklór.

V pro doplnění byly ještě položeny 3 otázky s jednoznačnou možností odpovědí ano- ne – nevím., nemám zkušenost. Výsledky tohoto šetření znázorňuje následující tabulka č. 25.

Tabulka č. 25 Otázky s předem zadanou možností odpovědi

Otázka	Respondent a jeho odpověď						
	1.Mirek	2.Vladimír	3.Jana	4.Jiří	5.Marcela	6.Václav	7.Lucie
Máte dobré zkušenosti s ochranáři?	Z	A	A	N	A	A	Z
Omezovalo Vás někdy to, že žijete v CHKO ?	A	N	N	N	N	A	N
Myslíte si, že se dodržují zákony o ochraně přírody ?	N	Z	A	N	A	A	Z

Legenda k tabulce: A - ano, N – ne, Z - nemám zkušenost, nevím

Výsledky, uvedené v tabulce jsou uvedeny i v následujících grafech (obrázek č. 4).

Obrázek č. 4 (autor: Šiftová)

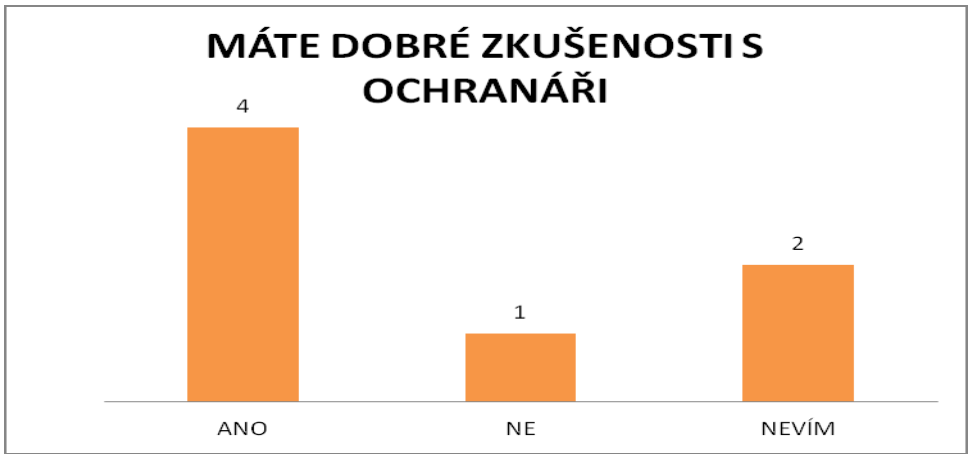

Obrázek č. 5 (autor: Šiftová)

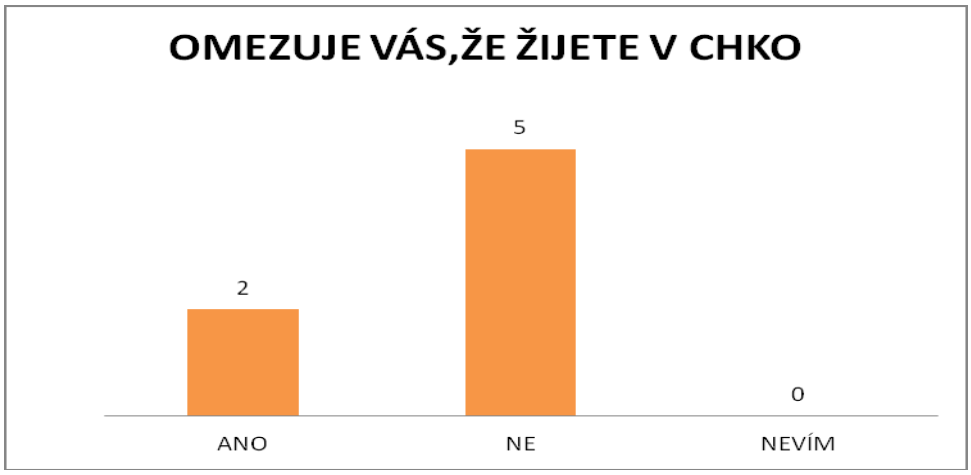

Obrázek č. 6 (autor: Šiftová)

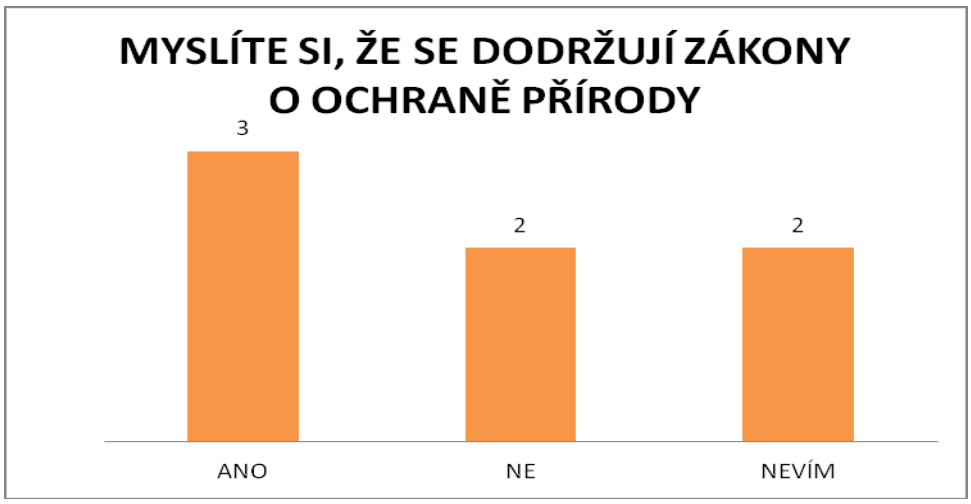

Z informací uvedených v obrázku č. 4 až 6 vyplývá, že většina lidí přesto, že na přísnější režim ochrany již v různých situacích narazila, se zásadně necítí existencí CHKO omezována a i jednání správy CHKO je hodnoceno vcelku pozitivně.

5.3 Hodnocení terénního šetření

Hodnotíme li jednotlivé odpovědi z pohledu spokojenosti s jednáním správy CHKO a ostatních institucí, je jejich hodnocení velmi proměnlivé. Zásadní střety ale v rámci šetření nebyly zaznamenány. Co se týče celkové spokojenosti s kvalitou života na Třeboňsku, lze říci, že místní jsou spokojeni a ani oni, ani nikdo v jejich okolí neřeší v současné době existenční problémy. Ochrana přírody je pak vnímána jako neoddiskutovatelná nutnost, která se týká každého a je ve výsledku ku prospěchu všech. To považuji za uvědomělý postoj, který, myslím, není na území České republiky až tak obvyklý.

V rámci vyhodnocení toho terénního šetření se také objevila ještě jedna „pravda“. Téměř všichni účastníci v současné době nevidí a neřeší konkrétní jednotlivé problémy. Všichni jako prioritní vnímají hlavní společenské problémy jako nedodržování a nevymahatelnost práva, korupci, protekci, „tunelování“ a další celospolečenské jevy a volají po jejich nápravě. Pokud se tedy setkáváme s nějakou negativní reakcí typu „úředníci, ochranáři na to kašlou“ je to jen odbočka od hlavní odpovědi „ale ono je to stejně jedno, v této zemi se přece může všechno.“ A to, věru, není povzbudivé zjištění.

6. Srovnání zjištěných dat s jinou chráněnou oblastí v ČR (BR Šumava a BR Krivoklástsko)

Přírodně cenné oblasti Šumavy, Třeboňska i Křivokládska mají z pohledu ochrany přírody mnoho společného. Jedná se oblasti, jejichž význam je celosvětově uznáván, jsou začleněny do řady systémů národní i nadnárodní ochrany a na jejich území probíhá každodenní život občanů České republiky. Průběžně je zde prováděna řada výzkumů a šetření, které generují řadu informací a statistických údajů, sloužících k sestavení objektivnějšího pohledu na jednotlivé problémy a jejich efektivnějšímu řešení.

6.1 Základní charakteristika srovnávaných území

Poloha tří sledovaných chráněných území je patrná s následujícího obrázku č. 7 - mapy, kde jsou zobrazena všechna velkoplošná chráněná území ČR. Rozloha jednotlivých CHKO je pak uvedena v tabulce č. 26.

Obrázek č. 7 Mapa chráněných území ČR (zdroj:infodatasys.cz)

..

Tabulka č. 26 Rozloha srovnávaných území v hektarech
(zdroj:www.ochranaprirody.cz)

Šumava	Třeboňsko	Křivoklátsko
178774,42	68744,27	62524,54

Národní park Šumava charakteristika území

NP Šumava je nejmladším národním parkem v České republice. Vyhlášen byl v roce 1991. Je také největším národním parkem nejen v České republice, ale i v celé střední Evropě. Chrání typické ekosystémy středoevropské horské krajiny, zejména lesy, ledovcová jezera, rašeliniště a horské louky, včetně všech jejich vývojových stádií. Dále zajišťuje ochranu přirozených přírodních procesů v souladu s celosvětovým posláním národních parků, a zároveň poskytuje dostatek prostoru pro aktivní ochranu druhové a genetické rozmanitosti.(zdroj: www.npsumava.cz).

Zahrnuje nejkrásnější a nejcennější partie Šumavy. Území se rozkládá podél státní hranice se SRN a Rakouskem od Železné Rudy po Zvonkovou u Lipenské přehradní nádrže v nadmořské výšce mezi 600 m v údolí Otavy u Rejštejna a 1378 na vrcholu Plechý. Společně s Chráněnou krajinnou oblastí Šumava a Národním parkem Bavorský les tvoří přírodní celek, který UNESCO vyhlásilo v r. 1990 za biosférickou rezervaci zvanou „Zelená střecha Evropy“. Zdejší drsné klimatické podmínky byly vždy v historii jednou z hlavních příčin problematického osidlování tohoto území. Průměrná roční teplota se zde pohybuje od 3,5 do 6,5 stupňů Celsia a průměrné roční srážky činí 800 mm do 1600 mm na 1 m2. (zdroj: www.npsumava.cz)

Šumava je jedním z nejstarších pohoří Evropy,. Je tvořena rulami a svory. Je to lesnaté pohoří s rozsáhlými náhorními plochami - pláněmi s místy vystupujícími vrcholy a hlubokými údolími (údolí Křemelné, údolí Vydry). Činností ledovců v době ledové vznikla ledovcová jezera a kary. Setkáme se zde i s charakteristickými náhorními rovinami – pláněmi – plochými z části bezlesnatými lokalitami, nacházejícími se v nadmořské výšce od 800m do 1250 m. Zde také nalezneme nejcennější území NP a to rašeliniště vrchovištního typu tzv. slatě mnohde i s zachovalými rašeliništními jezírky (zdroj: www.npsumava.cz)

CHKO Křivoklátsko

Chráněná krajinná oblast a biosférická rezervace UNESCO, je v porovnání s podobnými krajinami v Evropě zvláštností. Rozkládá se uprostřed Čech a téměř dvě třetiny rozlohy území pokrývají listnaté a smíšené lesy. Dodnes zde zůstalo zachováno více než 1800 druhů cévnatých rostlin, nejméně 52 druhů dřevin, hnízdí zde kolem 120 druhů ptáků a dosud nespočetné množství dalších příslušníků živočišné říše, z nichž je nejeden zařazen do červených seznamů vzácných a ohrožených druhů (zdroj: www.krivoklatsko-ochranaprirody.cz).

Bohatství a zachovalost celé oblasti je podmíněno mnoha přírodními prvky i historickými souvislostmi. Mezi nejdůležitější patří velká členitost terénu Křivoklátské vrchoviny, pestrá geologická stavba, údolní fenomén řeky Berounky, různorodá orientace stanovišť ke světovým stranám, typy půd, klimatické podmínky i historický vývoj osídlování. Strmé a nepřístupné stráně údolí řeky Berounky jsou kryty přirozenými lesními porosty, místy prostupují skalní výchozy s typickou teplomilnou florou a faunou. Vodní tok vymodeloval za dlouhá tisíciletí v horninovém podkladu hluboké, místy až kaňonovité údolí a přítomnost řeky tu způsobuje teplejší mezoklima. Naproti tomu oboustranné přítoky Berounky vytváří úzce zařízntutá údolí, na jejichž dno těžko pronikají sluneční paprsky, zvláště pak v letních měsících, kdy se uzavírá klenba listnatého lesa. Teplota na dně údolí je po většinu roku velmi nízká, což odpovídá podmínkám podhorských až horských území. Teplotní inverze, pro Křivoklátsko typický jev, je jednou z hlavních příčin vysoké druhové rozmanitosti zdejší přírody v měsících, kdy se uzavírá klenba listnatého lesa. Teplota na dně údolí je po většinu roku velmi nízká, což odpovídá podmínkám podhorských až horských území. Teplotní inverze, pro Křivoklátsko typický jev, je jednou z hlavních příčin vysoké druhové rozmanitosti zdejší přírody.(zdroj: www.krivoklatsko-ochranaprirody.cz)

CHKO Třeboňsko

Podrobná specifikace tohoto území je uvedena v bodě 2. Biologické, kulturní, estetické a hospodářské hodnoty krajiny této práce

6.2 Porovnání biodiverzity sledovaných území

Problémem sledování a vyhodnocování biodiverzity v uvedených oblastech Šumavy, Křivoklátska a Třeboňska se období po r. 2000 dlouhodobě zabývají Jaroslav Boháč, Karel Matějka a Jan Těšitel a to v rámci rozsáhlého projektu „Participativní management chráněných oblastí - klíč k minimalizaci konfliktů mezi ochranou biodiverzity a socioekonomickým rozvojem místních komunit“. V rámci tohoto projektu bylo tak provedeno sledování biodiverzity u modelových skupin jak uvádí tabulka č. 27.

Tabulka č. 27 Biodiverzita modelových skupin ve sledovaných BR (www. infodatasys.cz)

	BR Šumava	BR Třeboňsko	BR Křivoklátsko
Velikost	167.000 ha (lesy, mokřady)	70.000 (mokřady)	70.000 ha (lesy)
Cévnaté rostliny	1100	1000	1800
Savci	177	277	120
Obojživelníci	10	10	12
Brouci (Staphylinidae)	2000 (332)	2300 (539)	1500

6.3 Srovnání oblastí z hlediska počtu obyvatel a osídlení

Srovnávané oblasti jsou, až na krátké časové výjimky, historickým územím Českého státu, osidlovaným v historii převážně českým a německým obyvatelstvem. Nejbouřlivějšími změnami v oblasti hustoty a struktury obyvatelstva prošlo území Šumavy, kde se do dnešních dnů projevuje vliv odsunu německého obyvatelstva a doosidlování pohraničí obyvateli z oblastí východního Slovenska a Zakarpatské Rusy, k němuž došlo v 50.tých letech minulé století (zdroj: www.horniplana.cz). Současné osídlení v těchto lokalitách uvádí tabulka č. 28.

Tabulka č. 28 Osídlenost srovnávaných území (zdroj: www.infodatasys.cz)

	Šumava	Třeboňsko	Křivoklátsko
Počet obyvatel celkem	19 747	23 049	16 171
Průměrný počet obyvatel na 1 km2	11,05	33,53	25,86
Počet sídel celkem	182	72	81

CHKO Třeboňsko

Z výše uvedených dat vyplývá, že jednoznačně nejlidnatější srovnávanou oblastí je Třeboňsko. I když ani Třeboňsku se nevyhnulo částečné vysídlení pohraniční po 2. světové válce a to především v oblasti Českých Velenic, došlo zde k přirozenému plynulému dosídlení na běžnou úroveň středozemí. O tom také svědčí průměrných 33,53 obyvatele na 1 km^2, což je zároveň nejvyšší hustota zalidnění v rámci srovnávaných území. Naopak nejmenší počet sídel ukazuje na skutečnosti, že obyvatelé dávají přednost větším sídlům typu vesnice a města (zdroj: www.mas.cz).

CHKO Křivoklátsko

Toto území je typickým středozemím ČR s přímou návazností na hlavní město Prahu, tedy lze zde očekávat vliv např. dostupnosti pracovních příležitostí dobré dopravní obslužnosti, které mají nesporný vliv na počet stálých obyvatel jednotlivých sídel. I přes tyto výhody je na Křivoklátsku menší osídlení nežli na Třeboňsku.

NP Šumava

V osídlení Šumavy se až do dnešních dnů odráží historie tohoto území, kde je patrný nejen vliv přírodních a klimatických podmínek, ale také vliv politických rozhodnutí minulosti i současnosti. Velký počet sídel je dán mimo jiné zbytky původního „německého" systému osídlení, tvořeného z velké části samotami rozmístěnými ve volné krajině a malými sídelními celky především vesnic a městysů. Pro tuto oblast je již dlouhodobě charakteristický velmi nízký průměr obyvatel na 1 km^2 .

6.4 Srovnání oblastí z hlediska složení půdy.

V rámci již zde zmiňovaného projektu „Participativní management chráněných oblastí - klíč k minimalizaci konfliktů mezi ochranou biodiverzity a socio-ekonomickým rozvojem místních komunit" byla všechna tři území také sledována z pohledu složení půdy. Z uvedených map je jasně zřetelné rozložení orné půdy (obrázek č. 8) a lesní půdy (obrázek č. 9) v rámci všech tří sledovaných lokalit.

Obrázek č. 8 Podíl plochy orné půdy (zdroj: www.infodatasys.cz)

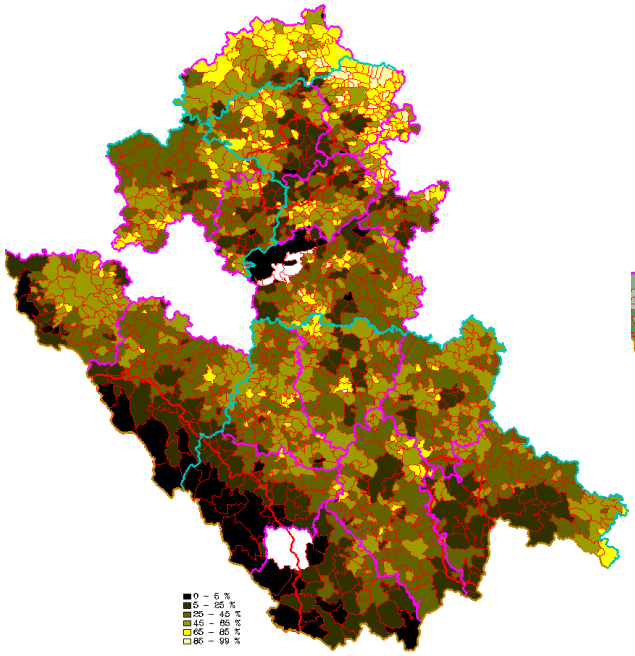

Obrázek č. 9. Podíl plochy lesní půdy

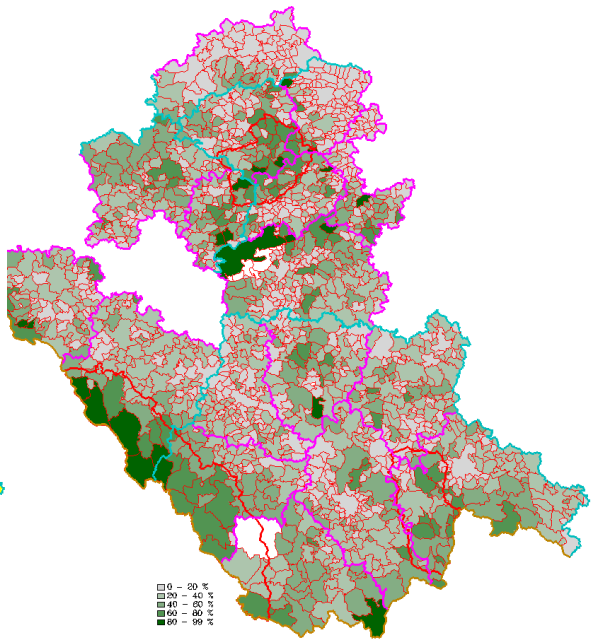

V tmavě zbarvené oblasti se zastoupení orné půdy pohybuje v rozmezí od 0 % do 25%. Tento podíl je charakteristický především pro centrální část Šumavy. 25% až 65% podíl je na mapě zakreslen tmavě zelenou barvou . Ten je specifický především pro oblasti Třeboňska . Žlutá barva znázorňuje podíl orné půdy v rozsahu 65% až 85%. Tyto plochy jsou nejhojněji zastoupeny v oblasti Křivoklátska, které je strukturou nejrůznorodější a je zde možné nalézt jak oblasti zcela bez orné půdy, tak oblasti s jejím širokým zastoupením.

Na obrázku č. 6 je možné pozorovat rozložení lesní půdy. Bílá barva bezlesí na území NP Šumava představuje vodní plochu Lipenské přehradní nádrže, světlejšími zelenými odstíny jsou pak označeny oblasti s podílem lesů v rozmezí od 20% do 60%. Ty nalezneme především v oblasti Třeboňska a Křivoklátska. Až 99% podíl lesů označeny tmavě zelenou barvou je uveden v oblasti centrální Šumavy.

Z výše uvedeného rozboru vyplývá, že jednoznačně nejlesnatější oblastí je území NP Šumava, s přibližně stejným pokrytím lesy se pak setkáváme na Třeboňsku a Křivoklátsku. Zastoupení orné půdy je nejvýraznější na Křivoklátsku, následuje Třeboňsko. Na Šumavě se orná půda nalézá jen sporadicky a to výhradně v nižších nadmořských výškách v oblastech směřujících k vnitrozemí.

Z dat a informací, které jsme měla v rámci tohoto srovnávání k dispozici , jsme dospěla k závěru, že především oblasti Křivoklátska a Třeboňsko jsou z pohledu osídlení, možností zemědělského využití srovnatelné s jinými částmi republiky a nebyly zde zaznamenány žádné zásadní rozdíly. Poněkud rozdílná situace je v šumavském regionu, kde je díky dlouhodobě výrazně náročnějšímu každodennímu životu, než je ve vnitrozemí, nutno hledat nové cesty.k postupnému doosídlení tohoto území.

6.5 Závěr srovnávání

Cílem tohoto srovnání bylo alespoň v několika bodech srovnat tři velmi významné přírodní lokality a život v nich. Nebylo v možnostech ani v poslání této práce provádět samostatná statistická šetření, ale podat rámcový obraz o stavu těchto lokalit. Především mezi územími Třeboňska a Křivoklátska nebyly shledány zásadnější rozdíly. Poněkud odlišným územím je lokalita NP Šumava. Specifika, které si toto území nese již od jeho prvního osídlení, se prolínají i do dnešního života. I do budoucna bude tato oblast s největší pravděpodobností nadále nejkonfliktnější ze sledovaných lokalit.

7. Návrh opatření pro ochranu biodiverzity a současný rozvoj socioekonomického potenciálu na území CHKO Třeboňsko

Konflikty mezi ochranou biodiverzity, socio-ekonomickým rozvojem a názory místních obyvatel se nevyhýbají ani Třeboňsku. Přesto, že se zde problémy nehrotí a nejsou často medializovány jako je tomu v NP Šumava, neznamená to, že neexistují. I zde musí správa CHKO jako hlavní orgán, v jehož kompetenci je zajištění výkonu státní správy v oblasti ochrany krajiny a přírody, korigovat směr rozvoje podnikatelských aktivit. Především pak podporovat ty, které jsou slučitelné s ochranou krajiny a přírody a to především oblast ekologického zemědělství, nezatěžující drobné průmyslové výroby, lázeňství, agroturistiky a dalších odvětví tzv. měkkého cestovního ruchu.

Ve vývoji krajiny CHKO a BR Třeboňsko se v posledních deseti letech odrážejí celospolečenské změny, hlavně ústup od centrálního plánování a začátek majetkové reformy (Hlásek, 2000). V roce 1988 vrcholí v souvislosti s výstavbou JE Temelín těžba štěrkopísku a do systematického poškozování krajiny se promítají dotace do intenzifikace zemědělské výroby. Na začátku devadesátých let se daří vyhlásit PR Horusická blata, Rod, Ruda u Kojákovic, Bukové kopce, Hliníř, Lhota u Dynína. Do seznamu mokřadů mezinárodně chráněných Ramsarskou konvencí jsou v roce 1991 zařazeny „Třeboňské rybníky“ a v r. 1993 „Třeboňská rašeliniště“. V rámci svých kompetencí vyhlásila Správa CHKO dalších 15 přírodních rezervací (Hlásek, 2000).

V rámci ÚSES se vytváří síť biocenter a biokoridorů. V roce 1995 se zpracovává Plán péče CHKO a schvaluje zonace CHKO.

Stále je však problémem praktická ochrana flory a fauny obhospodařované krajiny, zvláště zemědělské krajiny, rybníků, lesů. Některé druhy např. vodních rostlin nebo ptáků se dostávají na řadě rybničních lokalit, včetně rezervací, kde nepřestal vysoký intenzifikační tlak, do existenčních problémů. Např. z velké části tzv. hlavních rybníků vymizely litorální porosty i ostatní vodní vegetace z důvodu vysokých kapřích obsádek (Boháč, 2005).

Ráda bych se proto konkrétněji zaměřila na některé z aktuálních problémů, které jsou nebo v nejbližším období budou na Třeboňsku řešeny. Vedle specifikace problému zde uvádím i souhrn názorů („vox populi“), jenž jsem zaznamenala v rámci vlastního terénního šetření na Třeboňsku.

7.1 Odbahňování rybníků

Specifikace problému

Problémem pro udržení různorodosti života v okrajových částech rybníků se v posledních letech stala tzv. protipovodňová opatření. V oblasti rybničního hospodářství jsou tato opatření z velké části realizována formou velkoplošného bagrování dna a hrází rybníků. Velká obliba tohoto zásahu úzce souvisí s dotační

politikou státu, která po povodních 2002 zařadila tzv. odbahňování vodních ploch do systému protipovodňové ochrany. Tento zásah sice podléhá souhlasu orgánů ochrany krajiny a přírody, ale podmínky, které jsou v jednotlivých rozhodnutích stanoveny, jsou často porušovány. K porušování dochází jak v množství vytěženého sedimentu, tak ve způsobu jeho dalšího uložení. V rozhodnutích jsou uvedeny skládky a stanoviště, u nichž není předpoklad dalšího negativního dopadu na přírodu. Ta jsou ale většinou vzdálena i desítky kilometrů od těžebního stanoviště a cena dopravy sedimentu na skládku je tedy významnou položkou celkového rozpočtu. Investoři tak mnohdy, kontaminované sedimenty vyváží do nejbližší možné lokality bez ohledu na to, zda jejich uskladněním dojde k poškození či zničení chráněného biotopu. O těchto praktikách se v místě většinou všeobecně ví. Projíždějící nákladní auta s vytékajícím bahnem jsou nepřehlédnutelná.

Dopad problému na názory obyvatel

Většina tázaných uvedla, že oni a jejich bezprostřední okolí vnímají tyto zásahy do přírody více méně negativně. Jen u celkové revitalizace rybníka Rožmberk jim přišel tento zásah jako významný. Uvedena byla také zkušenost jednoho z aktérů ankety. Ten byl ze strany orgánů ochrany přírody kontrolován při stavbě nového plotu. Při té příležitosti upozornil na skutečnost, že v sousedství jeho parcely vyrůstá nová skládka bahna a on o žádném takovém záměru jako přímý soused neví. Na tuto skutečnost reagovali kontroloři rychlým ukončením kontroly bez pořízení zápisu. Je jasné, že takovýto přístup k problému vytváří u místních obyvatel veskrze negativní postoj k výkonu státní správy, který pak bývá paušalizován i na zásahy, kde bylo ze strany orgánů ochrany krajiny a přírody postupováno správně.

Návrh opatření

Dbát na dodržování podmínek daných správním rozhodnutím. Správu CHKO ani další orgány státní správy nelze primárně vinit z toho, že by v rozhodnutích opomíjeli zákon. Lze je však vinit z přehlížení výkonu těchto rozhodnutí a z nedostatečné kontroly. Tu je třeba provádět osobní účastí ochranáře při provádění těžbě bahna a to několikrát v průběhu celé akce. Dále je pak potřebné kontrolovat skutečné uložení na předepsané skládce. Do tohoto procesu zapojit i dobrovolníky např. z řad ochranářských občanských sdružení. Včas a řádným způsobem reagovat na podněty občanů. Při zjištěném pochybení využít možností zákonných sankcí a pokut a neprodleně o celé záležitosti informovat i kontrolní orgány příslušného dotačního titulu.

7.2 Dostavba JE Temelín

Na konci 70. a 80. let bylo Třeboňsko pod tlakem nadměrné těžby štěrkopísku, střety s těžbou patřily mezi hlavní problémy ochrany přírody. Na území CHKO je soustředěno zhruba 6 % republikových zásob štěrkopísku, ale na konci 80. Let, kdy těžba kulminovala díky JE Temelín nebo výstavbě velkých sídlišť, se zde realizovalo 15% celorepublikové těžby (Boháč, 2005).

Specifikace problému

Jednou z nejdiskutovanějších otázek dneška je v české společnosti bezesporu otázka tzv. dostavby Temelína. Pro oblast jižních Čech, především pak pro blízké okolí Vltavotýnska, kam Třeboňsko určitě patří, to přináší opětovnou hrozbu neúměrného zatížení ŽP této oblasti jako celku. Již teď probíhají řízení ve věci vydání povolení k těžbě pro některé lokality Vodňanska a na Třeboňsku se již o problematice zvýšení těžby či jejím znovuobnovení také hovoří. V plánu je také celá řada nových liniových staveb, přeložek současných a jejich rozšíření, které uvádí tabulka č. 14 této práce. Zátěž, která by zásobováním této stavby, posléze jejím provozem vznikla. je v dnešní době těžko odhadnutelná. Nicméně tento problém zde je a je jasné, že dříve či později bude s postupující přípravou stavby otevřen. V souvislosti s takovouto stavbou se jako první vždy objeví problémy s velkoplošnými zábory zemědělské a lesní půdy. Hrozí také vznik rozsáhlých bezodtokových jezer. Ten také společně s nevhodně provedenými rekultivacemi může znemožnit vytváření nových biotopů pro přežívání ohrožených druhů rostlin a živočichů.

Názory obyvatel

Tázaní jedinci byly v této otázce velmi rozpačití a nejednotní. Názor většiny z nich byl silně ovlivněn mediální interpretací problému – tj. stavbu vidí jako potřebnou, neboť ČR potřebuje elektrickou energii, atomová energie je z jejich pohledu energií ekologickou a nezvedá se kvůli ní cena elektřiny. Zajímavé bylo také zjištění, jak často místní obyvatelé registrují chladící věže JE Temelín. V souvislosti s otázkou vlivu JE na stav životního prostředí ve sledovaném území často uvedli, že je mnoho dní, kdy z chladících věží neodchází žádná pára, což považují za velké množství „plánovaných“ odstávek. Také registrují, že při plném výkonu JE, nepříznivém větru a špatných rozptylových podmínkách se v okolí déle drží mlha.

Návrh na opatření

Úkolem číslo 1.a v současné době jedinou možností, jak do tohoto problému vstupovat, je odborně a pravdivě informovat a snažit se tyto informace co nejvíce prezentovat veřejnosti. Na konkrétních příkladech vyplývajících ze zkušeností z 80tých let ukázat, jaký dopad na konkrétní oblasti životního prostředí bude tento projekt mít. V rámci výkonu státní správy na všech úrovních projevit občanskou statečnost a v rámci rozhodnutí využívat jen skutečně kvalifikovaných posudků, studií a odborných stanovisek. V oblastech, kde je již možné provádět rekultivace postupovat v souladu s plánem péče dané lokality . Pokračovat dále ve snaze o trvalé odstranění potenciálních střetů mezi těžbou a ochranou přírody a krajiny. Správa CHKO zde navrhla odpis zásob štěrkopísku pod 1. zónou CHKO, pod maloplošnými zvláště chráněnými územími a v rozsáhlých komplexech 2.zónu. V případě strojové těžby rašeliny je situace řešena omezením v podobě dotěžení stávajících lokalit a zákazem těžby na nových lokalitách.

7.3 Výstavba golfového hřiště

Specifikace problému

V rámci územního plánu města Třeboně a studie udržitelného rozvoje Třeboňska je počítáno i s výstavbou golfových hřišť. Jako rozvojová plocha pro tuto aktivitu byla vybrána oblast okolo obce Břilice, která více méně navazuje na město Třeboň a táhne se až k hrázím rybníků obce Lužnice. Správci Lázní Třeboň a. s. však uvažují o výstavbě jiného či dalšího golfového hřiště a to na pozemcích sousedících s hrázemi rybníka Svět. V rámci správních řízení, kterých jsem se osobně v letech 2002 až 2008 účastnila (golfového hřiště Hluboká nad Vltavou, golfové hřiště Svachova Lhotka u Českého Krumlova), byla výstavba golfových hřišť často veřejnosti prezentována jako ekologická stavba, neboť výsledkem je „udržovaný trávník". Argumenty řady ekologických aktivistů (lokalizované výskyty chráněných rostlin a živočichů včetně fotodokumentace) byly většinou v rámci řízení opomíjeny či stavěny do pozice „budou řešeny" bez konkretizace tohoto řešení.

Názory obyvatel

Na otázku, zda je v lokalitě dostatečný prostor pro volnočasové aktivity (sport, kulturní vyžití), případně jak by tato oblast měla být doplněna, byla většina respondentů se stavem spokojena: Nikdo neuvedl, že by bylo potřebné v oblasti zřídit golfové hřiště.

Návrh na opatření

Módnost golfového sportu je v České republice otázkou posledních dvaceti let. Jejich výstavba je téměř vždy zásadním zásahem do krajiny. Odvodňování a terénní úpravy často mnohohektarových ploch přinášejí likvidaci velké části původních biotopů. Stavba golfových hřišť většinou úzce souvisí se zájmy úzké podnikatelské skupiny, je tedy možné zde očekávat i určitý tlak na výsledné rozhodnutí. Pokud bude v tomto ohledu respektován statut CHKO a dodržen zákon 114/1992 měla by být potřeba golfového hřiště uspokojena v lokalitě Břilice. Rozhodovat však bude správní orgán Městský úřad v Třeboni. Město Třeboň ale jako hlavní akcionář společnosti Lázně Třeboň a. s. preferuje především zájmy rozvoje této firmy.

7.4 Nové lázně na území III. zóny CHKO Třeboňsko

Specifikace problému

Lázeňství je jedním z nejtypičtějších odvětví cestovního ruchu na Třeboňsku. V současnosti zde nalezneme dva hlavní lázeňské domy – lázně Aurora a lázně Berta. Mnoho dalších ubytovatelů pak ve svých wellnes centrech nabízí např. bahenní zábaly a koupele v rámci různých rekondičních programů. V 90.tých letech se razil směr rozvoje lázeňství cestou výstavby dalších nových areálů „na zelené

louce“. Současně s tímto trendem odprodalo město Třeboň a sousední obce (Domanín, Břilice) celou řadu pozemků, jenž se pro podobné projekty jevily jako perspektivní. Jako jediný byl nakonec do legislativního stavu územního rozhodnutí realizován projekt lázní Lavana na březích Opatovického rybníka, jehož významná část zasahuje do III. ochranné zóny CHKO a dotýká se také např. zachování památných stromů v okolí rybníka.

Názory obyvatel

V rámci ankety byla dotazovaným položena otázka, zda považují kapacitu lázeňských provozů v Třeboni a okolí za dostatečnou a zda by podpořili výstavbu dalších lázeňských areálů. Respondenti se zde rozdělili do dvou základních skupin – jedna se domnívá, že rozvoj této oblasti je nutný a že je také nutný vstup nového lázeňského provozovatele a to především jako konkurenta „městským“ lázním (Lázně Třeboň a. s.), druhá část s tím nesouhlasí, neboť se obává, že se zvýšením ubytovací kapacity v takovémto zařízení zákonitě oslabí zájem o ubytování v penzionech a v soukromí, které je dnes na Třeboňsku velmi rozšířené.

Návrh na opatření

Pokusit se v rámci stavebního řízení zredukovat rozsah prováděných stavebních prací a snížit kapacitu ubytovacích lůžek. Dbát na dodržování statutu CHKO a zákona 114/1992. Značným problémem krajiny posledních let se stalo velké množství stavebních investic

V závěru bych se ještě ráda zmínila o všeobecném problému, který je neméně důležitou složkou a to je výzkum, propagace a práce s veřejností. Při řešení většiny výše uvedených konfliktů pravidelně narážíme na potřebu propagace, práce s veřejností a v neposlední řadě i na potřebu kvalitně provedených výzkumů, jejichž výstupy bude možno aplikovat při konkrétním řešení.

Dlouhodobý ekologický výzkum na Třeboňsku prováděla řada pracovníků (např. Kučera, Jeník, Květ, Straškrabová, Komárek). Zprvu praktické cíle (rybníkářství, lesnictví, rašelinářství) byly postupně doplňovány hlediska základního výzkumu (geobotanika, hydrobotanika, limnologie, ornitologie, entomologie, atd.). Výsledky jsou tak dnes využitelné prakticky (ochrana přírody, rybníkářství, zemědělství, územní plánování). Značný je význam dlouhých časových řad a zařazení projektů do Long Term Ecological Research.(Boháč, 2005).

V průběhu posledních 10 let bylo na poli propagace a práce s veřejností odvedeno mnoho práce. Správa CHKO vydává celou řadu propagačních periodik a podílí se také na vydávání periodik. Značné prostředky (především z fondů EU) byly také investovány do zbudování naučných stezek a jejich informačního systému. Vznikly nové naučné stezky pro veřejnost a řada nových programů pro školní mládež. Zajímavý je také projekt ekologické výchovy na terénní stanici „Hajnice“. Označena je dnes již také většina chráněných území a přírodně i historicky zajímavých míst.

7.5 Návrhy na zlepšení práce s veřejností

Všechny výše uvedené aktivity jsou neodiskutovatelně přínosem pro zlepšení celkového vědomí veřejnosti v problematice ochrany přírody, krajiny a životního prostředí vůbec. Nicméně z dnešní „technicky nekomunikované“ společnosti se skutečná komunikace pozvolna vytrácí. Proto je tak nesmírně důležitá přímá práce v terénu a to nejen s mládeží, ale i s dospělou populací. Ta je dnes tím hybným prvkem a její neustálé kontaktování nelze podceňovat. Dobře podaná přednáška či naučná procházka zanechá v každém jedinci několikanásobně větší množství informací, než sebelépe vytvořená tiskovina. Poněkud zavádějící je proto současný trend elektronických informačních tabulí (instalováno v NP Šumava), které lze propojit s mobilním telefonem a návštěvníka opět nutí odvrátit se od vlastního názoru (např. stanovení azimutu, odhadu vzdálenosti z mapy apod.) a svěřit se technice. Jedním z hlavních prvků, které utvářejí vztah k přírodě je schopnost se v ní samostatně orientovat a svobodně pohybovat, Je tedy do budoucna nutné více se věnovat osobnímu styku s veřejností a zaměřit se také na osobní příklad.

8. Závěr

Bakalářská práce se zabývá kvalitou dnešního života, ochranou přírody a socio-ekonomickými vztahy v CHKO Třeboňsko.

Teoretická část práce vznikla na základě podnětů a informací získaných ze studia literatury a internetových zdrojů a přednášek, zabývajících se touto problematikou. Uvedena je zde celá řada informací, jenž by měla pomoci k vytvoření ucelenějšího pohledu na toto území a jeho historický vývoj. Pozornost je zde věnována také cestovnímu ruchu jako ekonomicky perspektivnímu oboru úzce souvisejícímu s ochranou přírody a krajiny. Uvedeny jsou zde i nové formy produktů cestovního ruchu (agroturistika, hipoterapie apod.) a jejich současná nabídka na trhu Třeboňska. Jako zdroj doplňujících informací je zde uvedeno krátké srovnání dat, týkajících se oblastí CHKO Třeboňsko, CHKO Křivoklátsko a NP Šumava.

Samotné tvoření praktické části se pak skládalo z terénního šetření, vedeného mezi místními obyvateli na území CHKO Třeboňsko. Toto šetření bylo provedeno formou nativní metody a autenticky zaznamenáno. Výsledků toho šetření bylo pak použito při specifikaci konkrétních problémů, které jsou v současnosti na daném území řešeny. Zaznamenána byla také vyjádření respondentů k jednotlivým problémům a navržena opatření a možnosti jejich řešení. V rámci terénního šetření byla vedena široká diskuse nejen s přímými respondenty, ale i s jejich bezprostředním okolím. Reakce a emoce, které jsou v této práci zaznamenány, svědčí mimo jiné i o současné náladě ve společnosti. Lidé mají chuť odpovídat, jsou-li tázáni a je jim naslouchán. To, že pokládané otázky vzbudily mezi aktéry nepředstíraný zájem o problematiku ochrany životního prostředí i o možnosti osobního zapojení se, je odměnou za mou snahu.

9. Literatura a zdroje

AOPK ČR (2004): Plán péče pro přírodní rezervaci Borkovická blata. - Ms. [Krajský úřad Jihočeskéhokraje, České Budějovice].

Boháč J. (2005) Biodiverzita a udržitelný rozvoj Třeboňska, Biodiverzita a udržitelný rozvoj Šumavy, Biodiverzita Křivoklátska**,** Projekt Participativní management chráněných oblastí - klíč k minimalizaci konfliktů mezi ochranou biodiversity a socioekonomickým rozvojem místních komunit

Dykyjová D., 2000: Třeboňsko: příroda a člověk v krajině pětilisté růže. Carpio, Třeboň.

Gremlica T. et al. 2009: Rekultivace a management nepřírodních biotopů v České republice. - Ms. [Závěrečná zpráva projektu VaV SP/2d1/141/07, Ústav pro ekopolitiku o.p.s., Praha].

Hátle M., Hlásek J., 1995: Plán péče CHKO Třeboňsko. Správa CHKO Třeboňsko

Horn P. (2009): Ekologie rašelinišť na Šumavě. - Ms. [Disert. práce, depon. Přírodovědecká fakulta JU, České Budějovice].

Ekologie a ekonomika Třeboňska po dvaceti letech. ENKI, o.p.s., Správa CHKO Třeboňsko, Národní komitét programu MaB UNESCO, Třeboň,

Hule M., 2000: Rybníkářství na Třeboňsku. Historický průvodce. – Carpio, Třeboň

Jeník J. et al., 1975: Přírodní poměry a životní prostředí Třeboňska. Komise pro ochranu životního prostředí při MěNV a Botanický ústav ČSAV, Třeboň.

Jeník J., 2000: Třeboňsko: entita přírodní a kulturní. In: Pokorný J., Šulcová J., Hátle M., Hlásek J. (eds.): Třeboňsko 2000. Ekologie a ekonomika Třeboňska po dvaceti letech. ENKI, o.p.s., Správa CHKO Třeboňsko, Národní komitét programu MaB UNESCO, Třeboň

Jeník J., Přibyl, S., 1978: Ekologie a ekonomika Třeboňska. Sborník přednášek. – Botanický ústav ČSAV Třeboň

Konvalinková P. (2010) Spontaneous vegetation succession in mined peatlands. Faculty of Science, University of South Bohemia in České Budějovice

Matějka K. Participativní management chráněných území – klíč k minimalizaci konfliktů mezi ochranou biodiversity a socioekonomickým rozvojem místních komunit Ministerstvo životního prostředí ČR, 2003-2005, Projekt VaV/610/03/03 Program: Životní prostředí a ochrana přírodních zdrojů - SM , www.infodatasys.cz

Mokřady České republiky. Sborník abstraktů z celostátního semináře k 25. výročí Ramsarské konvence. Třeboň, 3.-5.12. 1996. Třeboň

Pánek J. (1989) Poslední Rožmberkové, velmoži renesance, Panorama Praha

Přibyl S., Janda, J., Jeník, J., 1990: Ekologie a ekonomika Třeboňska po deseti letech.Sborník přednášek. – Botanický ústav AV ČR, MAB/UNESCO, Třeboň

Sedláček A. (1932) Hrady, zámky a tvrze království Českého, Nakladatelství Šolc a Šimáček Praha

Spitzer K., Bezděk A., Jaroš J. (1999): Ecological succession of a relict Central European peat bog and variability of its insect biodiverzity. – J. of Insect Conserv

Šifta M. (2011) Personální audit pracovní agentury, interní dokument

Vorel P..(1999) Páni z Pernštejna – vzestup a pád rodu zubří hlavy v dějinách Čech a Moravy , Rybka Publishers

Internetové zdroje

www.archivdz.wz.cz

www.czp.cuni.cz

www.dvorce.cz

www.horniplana.cz

www.chkotreb.wz.cz

www.chmi.cz

www.infodatasys.cz

www.jccr.cz

www.kraj-jihocesky.cz

www.mas.cz

www.mas-trebonsko.cz

www.mesto-trebon.cz

www.mlynsky-dvur.cz

www.mzcr.cz

www.npsumava.cz

www.ochranaprirody.cz

www.ochranaprirody-krivoklatsko.cz

www.ochranaprirody-trebonsko.cz

www.rybarstvi.cz

www.srv.onzk.net/skola/vti-va/trebon.cz

www.trebonsko.cz

www.unesco.org/new/en

Seznam použitých zkratek

apod. – a podobně

BR – biosférická rezervace

CR – cestovní ruch

ČIŽP – Česká inspekce životního prostředí

ČR – Česká Republika

EU – Evropská unie

CHKO – chráněná krajinná oblast

m – metr

MŽP ČR – Ministerstvo životního prostředí České republiky

NP – národní park

NPR – národní přírodní rezervace

ORP – obec s rozšířenou působností

PP – přírodní památka

PR – přírodní rezervace

PRŘS – plán rekultivace říčních systémů

tzn. – to znamená

tzv, - takzvaný

ÚSES – územní systém ekologické stability

ZCHÚ – zvláště chráněná území